

The Project Gutenberg eBook of Kertovaisia runoelmia: Alkuperäisiä, by Various

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kertovaisia runoelmia: Alkuperäisiä

Author: Various

Release date: May 9, 2011 [EBook #36070]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KERTOVAISIA RUNOELMIA: ALKUPERÄISIÄ ***

Produced by Tapio Riikonen

KERTOVAISIA RUNOELMIA

Alkuperäisiä

Helsingissä,
Kansanvalistus-seuran kustantama.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa, 1890.

SISÄLLYS:

Suonio:

Hyljätty äiti
Karkuri

Kantelettaren runoja:

Pispa Heinrichin ja Lalli
Annin ja Kesti
Lalmanti ja Inkeri
Klaus Kurki ja Elina rouva
Antero ja Kaloniemen neito
Kuollutta kultaansa itkevä neito

P. Cajander:

Vapautettu kuningatar

Runolaulaja

Scipio Africanus

Leena

Vaivais-Aapo

Kehräjä-äiti

J. H. Erkko:

Valvojaiset

Vanha mummo

B. F. Godenhjelm:

Kaupin linna

Gezelius

Kuusen alla

J. P. Hannikainen:

Lauluun pyyntö

Jussi:

Hovin herra

Arvi Jännes:

Hakkapeliitta

Poku

Aleksis Kivi:

Äiti ja lapsi

Kaarlo Kramsu:

Ilkka

Hannu Krankka

Jaakkiman Verends

Taneli Luukkonen

Minna Krohn:

Silmälasit

G. Lbk.

Sotavanhus pidoissa

J. Mustakallio:

Munkazcy

Oksanen:

Eräs nälkätalven kuvia

Koskenlaskijan morsiamet

U. von Schrowe:

Mierolais-äijä

Pieni mierolainen

Pesijä

Morsian

Tuokko:

Birger Jarlin linna

Wäinö:

Ferencz Renyi

Asiallisia selityksiä.
Muutamia sanain selityksiä.

Hyljätty äiti.

Köyh' asuu akkanen töllissään,
Leipäänsä kyynelin kastaa;
Hän istuu siin' ypö-yksinään;
Häll' eikö heimoa, lasta?

Näin istuiss' aikahan menneesen
Pois kauas miettehet lentää,
Pois kauas aikahan kultaiseen —
Ja vedet poskille entää.

Ain' ollut näin ei hän yksinään;
Häll' oli poikansa silloin;
Nyt missä lie, mihin viipyikään?
Taas hänet nähnehe milloin?

Se häll' oli kallehin kalleus,
Pimeässä silmien valo,
Se kurjuudessakin lohdutus,
Se päivän koittavan salo.

Raskaimmat raatoi äit' orjan työt
Vaivoistaan nurkahtamatta;
Hän valvoi päivät, hän valvoi yöt
Lepoa muistelematta.

Pojasta, toivoi hän, tulee mies
Jalompi vanhempiansa,
Ja maineensa rinnalla jää kenties
Myös muistonen kantajastansa.

Ja poika varttui kuin honka maan,
Ei vertaa häll' ole toista;
Ja missä parhaita mainitaan,
Nimensä kirkkainna loistaa.

Mut onness' uudessa halvaksi
Hänestä käynyt on äiti;
Hän saadun lemmen jo unhoitti,
Ja yksin kantajan heitti.

Se äiti köyhä ja kurja on,
Oi suomen lape, isänmaasi.
Kuink' olla hälle, sä armoton,
Voit kylmä kuin talvinen paasi?

Jo palaa jälleen sun äitis' luo
Hänt' ota hellähän hoivaas!
Taas hälle lempesi täysi suo!
Hän itkien kaipaavi voimaas.

Ja jos vaan mökkiinsä astahdat,
Kohoova katto on kohta.
Ja laajaks seinät käy ahtahat;
Kuin keisarin linna se hohtaa.

Ja äitis vanhan ja vaivaisen
Näet nuoreks nuortuvan taasen,
Ja kruunun painavi kultaisen

Hän otsaansa kirkkahasen.

Ja kummastellen kaikk' kansat on
Näin lausuvat keskenänsä:
"Mik' ihme outo ja verraton! —
Sen lapsi loi lemmellänsä."

Suonio.

Pispa Heinrich ja Lalli.

Kaks' oli pyhä'ä miestä,
Kaksi kansan ruhtinasta,
Ristinveljeä jaloa,
Yksi kasvoi Kaalimaassa,
Varttui maalla vierahalla,
Toinen Ruotsissa yleni;
Pian kasvoi pienelliset,
Yksivuotiset yleni.
Joka kasvoi Kaalimaassa,
Se kasvoi kananmunilla,
Joka Ruotsissa yleni,
Se Ruotsin sianlihoilla.

Lapsi maalta vierahalta,
Maalimaassa kasvatettu,
Se oli herra Heinrich,
Vaan se Ruotsissa ylennyt
Oli Eirikki ritari,
Ruotsin kuulusa kuningas.

Sanoi herra Heinrich
Eirikille veljellensä:
"Lähtekämme Suomenmaalle,
Menkämme Hämeenmaalle,
Maille ristimättömille,
Paikoille papittomille,
Siell' on lapset ristimättä,
Kansa kaikki kastamatta;
Tehkämme kiviset kirkot,
Kappelit rakentakamme,
Papin saarnoja sanella,
Kansan kaiken kuultavaksi!"

Siitä Eirikki ritari
Itse lausui, noin saneli
Heinrikille veljellensä:
"Veikkoseni, vaimon poika,
Entä jos tapettanehen,
Sinä siellä surmatahan,
Maan kuningas kaaetahan;
Paljo on sinne mennehiä,
Enempi evännehiä,
Ei paljon palannehia."

Sanoi herra Heinrich:
"Lähen toki, en totelle;
Jos minä tapettanehen,
Toinen jäänevi jällelle."

Siitä herra Heinrich
Sanoin lausui, suin puheli:
"Pilttiseni, pienoiseni,
Vantti vaaksan korkuhuinen,
Laita korja kohallensa,
Perällensä pieni korja,
Ota ohrilta oronen,
Maatajouhi valtahilta,

Pane varsa valjahihin,
Suvikunta suitsi suuhun,
Lähimaille mennäkseni,
Maille ristimättömille."

Siitä piltti pikkuruinen,
Vantti vaaksan korkuhuinen,
Ottavi koasta korjan,
Kohallensa korjan laitti,
Saatti lastat sarjallensa,
Aisat tammiset asetti.

Otti ohrilta orosen,
I'uilta isolihaisen,
Pani länget mursunluiset,
Valjahat majavanluiset,
Harmin kaulahan asetti;
Pani luokan kynnäppäisen
Harjalle hyvän hevosen,
Ohjat suoniset ojensi.

Sitten herra Heinrichi
Niin kohta ajohon läksi,
Virman peuroja viritti
Jälissänsä juoksemahan,
Latoi lauman laulajia
Päänsä päällä lentämähän,
Jänön valkoisen hypitti
Eessänsä vilettämähän,
Teiri kultainen kukersi
Karhun rautaisen kiassa.

Ajella karuttelevi
Kaksi päivä'ä keväistä,
Kaksi yötä järjestänsä;
Sanoi piltti pikkuruinen,
Vantti vaaksan korkuhuinen:
"Jo minun tulevi nälkä,
Kun ei syöä eikä juoa
Eikä purtua pietä."

Sanoi herra Heinrichi:
"Jo pian talo tulevi;
Lallola on lahen takana,
Hyvä neuvo niemen päässä,
Siinä syömme, siinä juomme,
Siinä purtua piämme."

Sanoi piltti pikkuruinen,
Vantti vaaksan korkuhuinen:
"Entä on järvi jäätämättä,
Sulana joki kovera."

Siihen herra Heinrichi
Itse vastaten sanovi;
"Kierretähän Kiulon järvi,
Ympäri joki kovera."

Lähetthiin Lallolahan,
Kierrettihin Kiulon järvi,
Ympäri joki kovera.
Sitten tultua talohon,
Nälissänsä niemen päähän,
Kerttu kelvoton emäntä,
Paha vaimo pannahinen,
Suitsi suuta kunnotonta,
Keitti kieltä kelvotonta,
Einettä aneleville;
Ei saa einettä tuliat
Eikä heiniä hevonen.

Sitten herra Heinrichi
Sanoin lausui, suin puheli:

"Pilttiseni, pienoiseni,
Vantti vaaksan korkuhuinen,
Ota leipä uunin päältä,
Heitä penningit sijahan,
Ota kellarist' olutta,
Heitä penningit sijahan,
Ota heiniä hevosen,
Pane penningit sijahan,
Katso kauroja lisäksi,
Heitä penningit sijahan!"

Sitten piltti pikkuruinen,
Vantti vaaksan korkuhuinen,
Otti kyrsän uunin päältä,
Vieritti rahan sijalle,
Otti olutta kellarista,
Vieritti rahan sijalle,
Heinät heinähuonehesta,
Vieritti rahan sijalle,
Kaurat kaurahinkalosta,
Vieritti rahan sijalle.

Kerttu kelvoton emäntä,
Salasyöjä sappehinen,
Sepä kirkui kiukahalta,
Parkui patsahan nenästä:
"Jahka Lalli saa kotihin,
Se sun luusi luistelevi
Ja pääsi päristelevi,
Suonesi sirottelevi."

Sitten herra Heinrikki
Läksi Lallolan talosta,
Lapset lauleli jälestä,
Lapset laiskat Lallolassa:
"Jo kävi meillä ihmisiä,
Joivat tynnyrist' oluen,
Kakun söivät kammarista,
Laoit heiniä laosta,
Heiniä hevosen syöä,
Kannoit kauroja lisäksi."

Lalli kun tuli kotia,
Tuo Lallin paha emäntä,
Vanha naara, vaimo valske,
Kantoi kieltä kelvotonta,
Valehteli vanha naara:
"Jo kävi tässä ihmisiä,
Tässä on syöty, tässä juotu,
Tässä purtua pietty:
Ruoka-ruotsi, syömä-saksa,
Kiertolaiset kelvottomat,
Joivat oluen kellarista,
Vettä viskasit sijahan,
Kakun söivät kammarissa,
Kiven vierrytit sijahan,
Veivät heiniä laosta,
Heitit hieta'a sijahan,
Kauroja hevosen syöä,
Saivat santa'a sijahan."

Lausui paimen patsahalta:
"Jo vaimon valehtelitkin;
Ele vaimon usko'kana
Vaimon valskin lausehia!"

Lalli mies pahantapainen
Ei tuosta totella ollut;
Sivui Lalli laapurinsa,
Piru pitkän keihähänsä,

Lykkäsi lylyn lumelle
Suin on voisen vuolakkehen,
Syöksi kalhun kaljamalle
Kuin on talvisen jäniksen,
Sitten hiihti hirmuisesti,
Lyly vieri vinkeästi,
Tuli suitsi suksen tiestä,
Savu sauvan somman tiestä.

Sanoi piltti pikkuruinen,
Vantti vaaksan korkuhuinen:
"Jo kuuluu kumu takana,
Ajanko tätä hevoista?"

Sanoi herra Heinrikki:
"Jos kumu takana kuului,
Ele aja tätä hevoista,
Karkottele konkaria!"

"Entä jos tavoitetahan
Tahikka tapetahanki;
Lalli hiihtäen tulevi,
Pitkä keihäs kainalossa."

Siitä herra Heinrikki
Kun tunsi tuhon tulevan,
Hätäpäivän päälle saavan,
Sanan lausui, noin puheli:
"Pilttiseni, pienoiseni,
Käy sinä kivien taaksi,
Kuuntele kiven takana;
Kuin ei kilpeä kivessä,
Niin sä mene tammen taaksi,
Katsele takana tammen,
Kuin mua tavotetahan.
Taikka tapetahanki!

Jos minä tapettanehen
Ja sinä jälille jäänet,
Niin poimi lumesta luuni,
Aseta orin rekehen,
Orin Suomehen vetä'ä,
Vaan jos uupuvi oronen,
Sitten härkä pantakohon;
Kussa härkä tauvonnevi,
Siihen kirkko tehtäköhön,
Kappeli rakettakohon!"

Lalli hiihti, Hien ruoka,
Tavotti takaa-ajetun,
Tappoi herra Heinrikin,
Surmasi jalosukuisen,
Jok' oli tänne joutununna
Suomen kansan kastajaksi.

Sitten piltti pikkuruinen,
Vantti vaaksan korkuhuinen,
Luut korjasi lumesta,
Poimi kaikki kaunihisti,
Verkasäkkihin veteli,
Sittoi silkkinauhasilla,
Asetti orin rekehen.

Kun sitten oronen uupui,
Niin antoi härän vetä'ä,
Kussa härkä seisoutui,
Nousiaiset heitti maahan,
Heitti kankahan nenähän,
Johon herra Heinrikki
Ensimmäinen hauattihiin,
Kivikirkko rakettihiin
Herran Heinrikin nimehen.

Vaan ei piltti pikkuruinen,
Vantti vaaksan korkuhuinen,
Löytänyt lumen sisältä
Pyhän miehen peukaloa,
Sormea ison isännän
Kultasormuksen keralla,
Ennen kuin kesäsyännä,
Kun oli kevät ihana
Jäät jo järvistä sulannut,
Sekin sitten löyettihin
Pienen jäänpalasen päältä
Kultasormuksen keralla.

Sitä kuuli tuuitteli,
Vieno aaltonen ajeli,
Ihmisille nähtäväksi,
Tunnusmerkiksi jaloksi,
Jott' ei sallinut Jumala
Eikä suonut suuri Luoja,
Ve'en alle vaipumahan,
Hukkahan tuleumahan,
Sormea ison isännän,
Pyhän miehen peukaloa.

Lalli, se pahin pakana,
Julmin juutasten seassa,
Pahan työnsä täytettyä,
Pyhän miehen mestattua,
Surmattua suuren miehen,
Pispan, herra Heinrichin,
Otti korkean kypärän
Pyhän miehen pispan päästä,
Pani päähänsä omahan,
Kallohonsa kauheahan,
Palasi pahalta työltä,
Hiihti kilttinä kotihin.

Lausui paimen patsahalta:
"Mist' on Lalli lakin saanut,
Mies häijy hyvän hytyrän,
Pispan hiipan, hirtehin?"

Lalli se murehetonna
Päästä lakkia tavotti,
Hivukset himahtelivat
Lakkihin imentyneinä,
Läksi kallostä kamara,
Luikas luiska irrallensa,
Kävi kallo kaljamaksi,
Pää pahan nahattomaksi.

Niin tämän pahan pakanan,
Pispa raukan raatelejan,
Tuli kosto korkealta,
Makso mailman valtialta;
Sen teki totinen Luoja
Ja sallei jalo Jumala.
Nyt se pispa taivahassa,
Herran enkelein elossa,
Voiton virttä veisailevi,
Lalli paikassa pahassa,
Sakean savun seassa,
Helvetissä hiihtelevi.
Siellä pirut pistelevät
Helvetissä helteisessä
Sieluparkoja pahasti.

Varjele vaka Jumala,
Estä Luoja armollinen,
Meitä sinne saapumasta;

Saata taivahan salihin,
Ijankaikkiseen ilohon!

Kanteletar III: 28.

Annikki ja Kesti.

Annikki, Turusen neiti,
Istui Turun sillan päässä,
Lauloi Turun neitosille,
Neuvoi kaupungin kanoja:
Elkätte, tytöt typerät,
Niin kuin mie typerä tyttö,
Reivin reistoihin ruvetko,
Kauppamiesten kainaloihin;
Elkättehän, nuoret neiot,
Vastakasvavat kanaset,
Uskoko urun sanoja,
Miehen valskin vannonnoita,
Pettävi uro sanansa,
Mies valski valansa syöpi.

Kun olin nuorna neitosena,
Kukkana ison kotona,
Istuin mie Turun korolla,
Turun kosken korvaksella,
Loin silmäni selälle,
Käänsin päätä päivän alle,
Näin purren purjehtivan
Sekä vieryvän venosen:
"Oisko tuo isoni pursi.
Tahi velloni venonen?"

Aloin teetellä teloja,
Varustella valkamoita,
Sinisiä siltapuita,
Punaisia puolapuita,
Laskea isoni laivan
Tahi velloni venosen,
Tekemilleni teloille,
Valmihille valkamoille.

Ei ollut isoni pursi
Eikä velloni venonen.
Oli pursi, Kestin pursi.
Miehen vierahan venonen.

Kesti purresta puhuvi,
Venehestä veskoroivi:
"Tule, neito, purtehein,
Astuos alukseheni!"

Minä vasten vastaelin
Ja sanoin sanalla tällä:
"Eipä käskenyt emoni
Tätä lasta laivahasi,
Purtehen meristen miesten,
Joutomiesten juoniloihin."

Kesti purresta puhuvi:
"Lähe pois, elekä huoli,
Tule minun turvihini.
Käy käsivarrelleni,
Pohatalle puolisoksi,
Kauppamiehelle kanaksi."

Minä vasten vastaelin:
"Jos lähen venohehesi.
Mull' ompi kiviset kengät,

Sukat sukkuiset sisässä,
Polen puhki puisen purren,
Halki haapaisen venehen,
Kivisillä kengilläni,
Sukillani sukkuisilla."

Kesti saattavi sanoa,
Itse purresta puhuvi:
"Polkisitko purren puhki,
Halki haapaisen venoni,
Kyll' on päiviä kesässä,
Sykysyssä vietinkiä,
Milloin pursi paikatahan,
Veno lauoin veistetähän."

Kesti arkkunsa avasi,
Kimahutti kirjokannen,
Antoi mulle pienen paian,
Pienen paian palttinaisen;
Niin se paita pellavainen
Vaati verkaista hametta,
Niin se verkainen hamehut
Vaati vyötä kullatuista,
Niin se vyöhyt kullatuinen
Tahtoi raskasta raha'a,
Niin ne raskahat rahani
Tahtoi nuorta kauppamiestä.

Niin mun kerran Kesti petti,
Mie menin keralle Kestin,
Kauppamiehelle kanaksi,
Pohatalle puolisoiksi,
Vasten kieltoa emoni,
Varotusta vanhempani.

Syötin Kestin, juotin Kestin,
Talven syötin talkkunoilla,
Sykysyn sianlihoilla;
Hankin voit, tupakan ostin,
Lihat hankin, leivät hankin,
Kalat hankin kaikenlaiset.

Kesti taisi talven syöä.
Sekä syöä jotta juoa,
Paljon pantua olutta,
Ruokia rakennetuita,
Söi mun syötetyt sikani,
Joi mun joulutynnyrini,
Vuotteli kesän tuloa,
Tuota toivoi Kestin laiva,
Kestin laiva, Kestin lapset,
Kestin entinen emäntä.

Muut kaikki kesä'ä toivoi,
Vuotteli kesän tuloa,
Yksin pelkäsi petäjä,
Kuorensa kokottavaksi,
Varaeli vastaskoivu
Oksansa otettavaksi.

Kesti vuotteli kesä'ä,
Kun tiesi kesän tulevan,
Kantoi hahtehen kalunsa,
Venehesen vei omansa,
Lykkäsi venon vesille,
Veti päälle purjehia,
Itse istuihe perähän,
Laittelihe laskemahan,
Heitti raukan rannikolle,
Verevän vesikivelle,
Kultansa kujertamahan,

Kaunoisensa katsomahan,
Ijäksensä itkemähän,
Kuuksensa kujertamahan.

Tuli tuuli tuolta maalta
Puhui purjehen sijahan,
Työnti laivan lainehille,
Ulommaksi uittelevi;
Minä raukka rannikolla,
Vienonen vesikivellä,
Itkin äänellä isolla
Sekä Ukkoa rukoilin:
"Kosta, Ukko, säien voima,
Aalto ankara kohota,
Hurja'a hukuttamahan,
Mielipuolta painamahan;
Tuo, Jumala, pohjatuuli,
Nosta tuuli luotehelta,
Tuuli lännestä lähetä
Sekä vielä iästä,
Vie vienonen kallellehen,
Sysäele syrjällehen!"

Tuo Ukko, ylinen herra,
Nosti pilven luotehelta,
Nosti suuren säien voiman,
Aallon ankaran kohotti,
Kaatoi laivan kallellehen,
Sysähytti syrjällehen.

"Kutti, kutti, keito Kesti,
Sehän oikein olikin,
Niin sun kävi, kuin pitiki:
Ei ole aina Annin armot,
Annin armot, Annin tyynyt,
Ei ele Annin pää-alaiset,
Eikä Annin kirjavaipat;
Anni ei nyt suuta anna,
Meren aalto antelevi,
Meren on tyrsky tyynynäsi,
Meren vaahti vaippanasi,
Aalto pää-alaisinasi."

Kanteletar III: 34.

Lalmanti ja Inkeri.

Lalmanti, iso ritari,
Varosi vakahan neion,
Piennä piian pestaeli,
Inkerin, ihanan immen;
Antoi kättä kätkyessä,
Kapalossa kaupan laati,
Isoin kihlain kihlaeli,
Suurin sormuksin lunasti.

Läksi itse muille maille,
Kantoi hahtehen kalunsa,
Neuvoi siitä neitoansa,
Lähtiessänsä varotti:
"Kasva, neito, kaunihiksi,
Alla varjon vanhempaisi,
Jos mä viivyn viikommanki,
Kauvemmaksiki katoisin;
Kokottele vuotta viisi,
Vuotta viisi, vuotta kuusi,

Sekä seitsemän kevättä,
Kanssa kaheksan kesä'ä,
Ynnä syksyä yheksän,
Talvikausi kymmenettä!
Vaan jos kuulet kuolleheni,
Kaiketi katoneheni,
Ottaos toveri toinen,
Elkösä pahempatani,
Elkösä parempatani,
Ota muuten muotohilles!"

Lalmanti, iso ritari,
Astuvi aluksehensa,
Laski laivan lainehille
Mennäksensä muille maille,
Suurille sotakeoille,
Miesten tappotanterille.

Eerikki, vähä ritari,
Valekirjat kannatteli,
Valekirjat kiiruhusti,
Saatteli valesanommat:
"Lalmanti on soassa voittu,
Pantu maahan paineluissa."
Kenpä neien naittajaksi,
Itkettäjäksi ihanan? —
Suku suuri naittajaksi,
Itkettäjäksi ihanan;
Itketti ihalat silmät,
Vetytti punaiset posket.

Väen kihlat kannettihin,
Väen sormus vaihettihin,
Väen ois vihille viety.
Neito itki eikä mennyt,
Saatu ei mielin eikä miehin,
Eikä uljahin urohin,
Ei valituin vallasnaisin,
Eikä neitsyin kaunokaisin.

Nousi neito nostamatta
Yliselle yksinänsä,
Istuvi luhin solassa,
Sekä istui että itki,
Katsoi iän, katsoi lännen,
Katsoi poikki pohjosehen,
Näki mustasen merellä,
Sinertävän lainehilla:
"Jos sä lienet ve'en vaahti,
Vesi, vaahtesi kaota;
Jos sä lienet lintuparvi,
Niin sä lähe lentämähän;
Jos lienet kalainen karja,
Purstoin pohjahan poraha;
Vaan jos lienet Lalmantini,
Tule pursi puittomia,
Laske väljiä vesiä,
Laske näille valkamoille!"

Tuli pursi puittomia,
Laski väljiä vesiä:
"Tuo on pursi Lalmantini;
Tunnen nastan, tunnen purren,
Tulennasta, laskennasta,
Toisen puolen purjehesta,
Uus' on toinen purjepuoli,
Toinen silkkiä sinistä,
Silkki Inkerin kutoma,
Oman käen kaiehtima."

Inkeri alas luhilla,
Kaapsahellen kartanolle,
Näki nuoren veljensä:
"Minun nuori veljjeni,
Ota ohrilta orisi,
I'ulta ikilihava,
Maatajalka maltahilta,
Lähe vasta Lalmantia!"
Tuop' on nuori velykäinen
Otti ohrilta orihin,
Läksi vasta Lalmantia,
Lausui Lalmanti ritari:
"Terve nuori näätämiesi,
Kuinka Inkeri elävi?"
"Hyvin Inkeri elävi:
Viikkokaus' on häitä juotu,
Toinen lahjoja laeltu,
Kolmatta on kuoleteltu,
Ei ole vihille saatu
Kanssa Eerikki ritarin."

Kanteletar III: 32.

Klaus Kurki ja Elina rouva.

Elinainen, neitsy nuori,
Meni aittahan mäelle,
Vaskivakkanen käessä,
Vaski-avain vakkasessa:
"Tuollapa tulee Klaus Kurki,
Laukon ylpeä isäntä." —
"Mistäs tunnet Klaus Kurjen,
Onko hän elikkä muita?" —
"Tulennasta tuiman tunnen,
Jalon jalkansa polusta." —
"Eikös muita ylpeöitä,
Kun vaan Laukon Klaus Kurki?"
Klaus tuo rannalta tulevi,
Ajoin kohti kartanoa;
Viisi veljestä Elinan
Istuit kaikki pöyän päässä,
Nousit kaikki katsomahan,
Läksit vastahan pihalle.
Kiaus tuo tuli pihalle,
Joukon kanssa kartanolle,
Sa'an saattomiehen kanssa,
Sa'an satula-urohon,
Miehet kultamiekoissansa,
Hevoset hopeapäissä:
"Onko teillä neiti myyvä,
Piika pietty minulle?" —
"Ei neittä mäellä myyvä,
Panna kaupan kartanolla,
Hevot myyähän mäellä,
Laukaviat kartanolla;
Onhan meillä tupiaki,
Tupa meill' on yljän tulla,
Tupa tulla, toinen mennä,
Talli on hevoset panna,
Maja varsat valjutella,
Naulat laskea satulat."
Klaus lähtevi tupahan,

Polki jalan portahalle,
Miekalla oven avasi,
Tupellansa kiinni tunki:
"Onko teillä neiti myyä,
Piika pietty minulle?"
Äiti nuoren Elinaisen
Klaus Kurjelle kumarsi:
"Ei ole meillä neittä myyä
Eikä piikaista pietty;
Meill' on piikat piskuisia,
Vielä kesken kasvavia." —
"Ompa teillä nuor' Elina
Kyllä vahva varrellansa,
Avioksi auttavainen;
Annappa tuo nuor' Elina!" —
"Oh mun äiti kultaseni,
El' anna minua Klaulle!" —
"Ei taia vähä Elina
Panna työhön palkollista,
Ruokkia perettä suurta,
Kaita tarhakarjojasi." —
"Eikä tarvitse Elinan;
Onhan siellä Kirsti piika,
Antakohon Kirsti piian
Panna työhön palkollisen,
Ruokkia talon perehen,
Kaita kanssa tarhakarjan." —
"Kyll' on siellä Kirsti piika,
Laukon entinen emäntä,
Se mun polttaisi tulessa,
Kovin päivin kuolettaisi." —
"Ei ole Kirsti ennenkähän
Toista polttanut tulessa,
Kovin päivin kuolettanut;
Ei ole ennen eikä vasta."
Kukas kuitenkin on hullu,
Kukas muu kuin piika raukka,
Jos ei hullu, niin on houkka:
Otti kihlat, antoi kättä,
Käsiten Klaun käessä
Kävi Klaun kartanolle.
Kirsti katseli lasista,
Västarästä vällisteli:
"Oh, jos jollain lailla saisi
Tuon välin pahenemahan,
Ennenkuin avaimet annan,
Toisen käskyllä kävelen."
Toist' ei tuohon tarvittunna,
Itse Kirsti keinon keksi,
Lähti hän Klaun puheille!
"Ohoh Klaus kultaseni,
Vähän kyllä sinä tieät:
Uolevi emännän makasi,
Nuoren Elina emännän,
Hyvän rouvan renki roisto." —
"Oh mun Kirsti piikaseni,
Jospas tuottelet toeksi,
Minkä saattelit sanoiksi,
Sinun silkkihin puetan,
Elinan tulessa poltan;
Viisi verkaista hametta
Annan sinun käyäksesi
Ennenkuin Elina rouvan,
Kätehes avaimet annan

Ennenkuin Elina rouvan." —

"Ohoh Klaus kultaseni,
Aja Aumasten laolle,
Pienten niittusten perille,
Sano kauvas kulkevasi,
Monet viikot viipyväsi
Keräjissä Pohjanmaalla,
Niinpä tuottelen toeksi,
Minkä saattelin sanoiksi."

Klaus Kurki, kurja miesi,
Teki työtä käskettyä,
Kävi rouvan kammarihin:
"Oh mun vähä Elinani,
Viile voita vakkasehen,
Sääli säkkihin evästä,
Liikkiö sianliha'a,
Karpio kananmunia,
Matkahan mun mennäkseni,
Käräjihin Pohjanmaalle!" —

"Oh mun Klaus kultaseni,
Ele siellä kauvan viivy,
Viikot on viimeiset minulla,
Päivät vielä viimeisemmät;
Astu puoli saappahassa,
Astu toiste toinen puoli,
Puhu puolilla sanoilla,
Puhu toiste toinen puoli,
Syö puoli evähistäsi,
Syö toiste toinen puoli,
Juo puoli pikariasia,
Juo toiste toinen puoli,
Niin sa paremmin palajat
Pohjan noitien parista."

Elina emäntä rouva
Säälei säkkihin evästä,
Viilsi voita vakkasehen,
Liikkiön sianliha'a,
Karpion kananmunia;
Klaus lähtevi ajohon,
Ajoin Aumasten laolle,
Pikku niittusten perille.

Kirsti tuo kotahan lähti
Pienten vaattetten pesolle,
Paitojen Elina rouvan.
Kuului kolkkina koasta,
Paukkina patatuvasta,
Kävi rouva katsomahan
Mitä tuolla kolkkitahan:
"Oh mun Kirsti piikaseni,
Mitä kolkkit niin kovasti,
Paukutat patojen luona?" —

"Huoran huopia virutan,
Pahan vaimon vaattehia." —

"Ele Kirsti, piikaseni,
Kolki niitä niin kovasti!"

Kirstipä tähän mutkan muisti,
Kolkki vieläki kovemmin.

"Ele kolki, Kirsti huora,
Paitojani niin pahasti,
Niit' ei ole täällä tehty,
Vaan on äitini kotona!" —

"Huorat ne hyvätki piiat,
Vaan ei portot puoletkahan;
Olipa minun lukua,

Vaikka parka palkollinen
Hoettaisi huoraksiki,
Itseki isot emännät
Ovat orjien ohessa,
Pitkäpartojen parissa."

Itkusilmissä Elina
Tuli rannalta tupahan,
Kirsti kiiruhti perästä:
"Oh mun rouva kultaseni,
Ottakamme orjat työstä,
Häijyt härkien perästä,
Pietään pitoset pienet,
Kanssa kempit kestijuhlat;
Niin tääll' ennenkin on tehty,
Kun oli matkoilla isäntä." —

"Ohoh Kirsti piikaseni,
Tehe itse, kuinkas tahot,
Niinkuin teit minua ennen;
Iske kaikki muut tynnyrit,
Se vaan jätä iskemättä,
Jok' on pantu minua varten!"

Kirstipä tuohon mutkan muisti:
Sen hän sitte ensin iski.

"Ohoh Kirsti, piikaseni,
Toisin tehit, toisin käsikin." —

"Oh mun rouva kultaseni,
Minne teen mä yösijan;
Teenkö uutehen tupahan,
ylimmäisen holvin päälle?"

"Ele tee uutehen tupahan,
Ylimmäisen holvin päälle,
Tee kuin ennenkin olet tehnyt
Sijani Klaun tupahan!" —

"Siellä on pyssyt paukkavaiset,
Siellä miekat välkkäväiset,
Siellä kaikki surmarauat,
Terävät terä-asehet." —

"Pyssyt on surmana soassa,
Miekat miehien käsissä,
Tuttuna ovat tuvassa,
Kammarissa kaunihina,
Tee vaan sinne yösijani;
Pane kaksin villavaipat,
Pane kaksin korvatyynyt,
Kaksin liinaiset lakanat!"

Kirstipä tähän mutkan muisti:
Pani viiet villavaipat,
Viiet pani korvatyynyt,
Viiet liinaiset lakanat.

Elina levolle lähti:
"Ohoh Kirsti piikaseni,
Etpäs tehnyt niinkuin käsikin,
Panit viiet villavaipat,
Panit viiet korvatyynyt,
Viiet liinaiset lakanat."

Kirsti lähti kammarista,
Meni Uolevin tupahan:
"Uolevi ylimysrenki,
Tulkatte Klaun tupahan,
Siellä teitä tarvitahan,
Kiiruhusti kutsuttihin." —

"Mitästä mä siellä tehnen?"
Meni hän sinne arvollansa,
Kirsti kiiruhti perässä,

Yheksät lukut lukitsi,
Takateljen kymmenennen.
Niin juoksi Aumasten laolle,
Pikku niittusten perille:
"Ohoh Klaus kultaseni,
Ja nyt tuottelin toeksi,
Minkä saattelin sanoiksi:
Ompa Uolevi nytki siellä
Kahen kesken rouvan kanssa,
Orjat Uolevin luvalla
Kestitsevät keskenänsä."

Klaus kohta kotia riensi
Alla päin, pahoilla mielin,
Otti tulta tervaksehen,
Tulta tuohe'en viritti,
Pisti tulen nurkan alle,
Valoi alle valkeata.

Elinainen, nuori rouva,
Pisti sormensa lasista,
Vihkisormus sormessansa:
"Ohoh Klaus kultaseni,
Ele sormustas kaota,
Jossas kantajan kaostat!"

Klaus Kurki, kurja miesi,
Veti miekkansa tupesta,
Raappasi terävän rauan,
Laski oitis sormen poikki,

Elinainen, nuori rouva,
Piti lastansa lasista,
Itkeväistä ikkunasta:
"Ohoh kulta, Klaus kulta,
Ele polta poikalasta,
Jossas poltat pojan tuojan!" —

"Pala, portto, poikinesi,
Tulen kautta lapsinesi!
Se ei ole minun poika,
Uolevin se omppi poika."

Elinainen, nuori rouva,
Herra Jesusta rukoili:
"Ohoh Herra Jesus kulta,
Sinua, armas Herra Jesus,
Että äitini näkisin;
Palakohon kaikki paikat,
Tämä vettä vuotakohon,
Siks ett' äitini näkisin!
Ohoh Uoti veikkoseni,
Juokse, jou'u Suomelahan,
Käske tänne äitiäni,
Puhu paremmin, kuin omppi."

Uoti otti mennäksensä;
Sekä juoksi jotta joutui,
Pian juoksi järven poikki,
Tuli tuonne Suomelahan:
"Ohoh muori kultaseni,
Rouva teitä sinne kutsui."

Nousi hän pian vuotehelta,
Alkoi päällensä pukea:
"Voi minua, vaimo valju,
Kuinka hamihin hametta,
Hame aina eestakaisin;
Kuinka liekään tyttäreni!" —

"Hyvin kyllä, muori kulta,
Hyvin ennen, nyt paremmin." —
"Voi minua, vaimo valju,

Kuinka sukin sukkiani,
Sukin aina eestakaisin;
Kuinka liekään tyttäreni!" —
"Hyvin kyllä, muori kulta,
Hyvin ennen, nyt paremmin." —
"Voi minua, vaimo valju,
Kuinka kengin kenkiäni,
Kengin aina eestakaisin;
Kuinka liekään tyttäreni!" —
"Hyvin kyllä, muori kulta,
Hyvin ennen, nyt paremmin." —
"Voi minua, vaimo valju,
Kuinka tröijyn tröijyäni,
Tröijyn aina eestakaisin;
Kuinka liekään tyttäreni!" —
"Hyvin kyllä, muori kulta,
Hyvin ennen, nyt paremmin." —
"Voi minua, vaimo valju,
Kuinka myssyn myssyäni,
Myssyn aina eestakaisin;
Kuinka liekään tyttäreni!" —
"Hyvin kyllä, muori kulta,
Hyvin ennen, nyt paremmin." —
"Voi minua, vaimo valju,
Kuinka levin liina'ani,
Levin aina eestakaisin,
Kuinka liekään tyttäreni!" —
"Hyvin kyllä, muori kulta,
Hyvin ennen, nyt paremmin." —
Sai muori pukeneheksi,
Siitä lähtivät ajohon,
Tulit Suomelan lähelle:
"Voi minua, vaimo valju,
Savu Laukosta näkyvi,
Savu Klaun kartanosta;
Mitä tuolla tehtänehen
Noin sakean savun kanssa!" —
"Kukot siellä kultatahan,
Kanan pojat koltatahan,
Lampaita lahatahan,
Sianpäitä paistetahan,
Pienen prinsin ristimiksi,
Pienen poikasen pioksi."
Tuli Laukon kartanolle,
Laski maahan polvillensa
Etehen oman vävynsä:
"Oh mun Klaus kultaseni,
Ota pois tulesta poika,
Vaka vaimo valkeasta!" —
"En ota porttoa tulesta
Enkä lautan lastakahan;
Poltan porton poikinensa
Kansan lautan lapsinensa." —
"Ele polta, Klaus kulta;
Anna mennä muille maille
Elkiänsä piilemähän,
Töitänsä häpeilemähän!"
Kirsti tulla kiirehtivi:
"Ele vainen, Klaus kulta!
Pane jauhoja pahoja,
Tervatynnyri lisäksi,
Ne heitä tulen sekahan,
Että paremmin palaisi!" —
"Oh mun vähä Elinani,

Ohoh lapsi pikkaseni,
Miks' et ollut mielin kielin,
Mielin kielin Kirstin kanssa!" —

"Ohoh äiti kultaseni,
Ei ole syytä pienintähän,
Ei vikaa vähäistäkähän,
Ei ees neulan silmättömän;
Tein kaikki, minkä taisin,
Vielä päällenki vähäisen.

Ole kiitetty, Jumala,
Ylistetty, Jesus kulta,
Kun torjuit tuliset liekit,
Että vielä viimeiseksi,
Kovan kuoloni e'ellä,
Nähä sain äitini silmät!"

Olis ottanut hyvästi,
Sanonut sanasen vielä
Itkevälle äitillensä,
Vaan jo raukesi samassa,
Lensi liekkien sisähän,
Vaipui ilmivalkeahan.

Se oli meno nuoren rouvan,
Nuoren Elina emännän,
Jok' oli kaunis kasvoiltansa,
Kaunis kaikilta tavoilta.
Kauvan häntä kaivatahan,
Ijän kaiken itketähän;
Itku ei Laukosta laka'a,
Valitus Vesilahesta.

Se oli loppu nuoren rouvan,
Kanssa pienen poikalapsen;
Kului tuskin puoli kuuta,
Vieri kaksi viikkokautta,
Hevosia tallin täysi,
Nautoja navetan täysi,
Kuoli kaikki korsi suuhun,
Kaatui kaurojen nojalle.

Klaus Kurki, kurja miesi,
Miesi kurja ja kamala,
Istui aitan kynnyksellä,
Sekä istui että itki.

Jesus köyhänä käveli:
"Mitäs itket, Klaus Kurki?" —

"Kyll' on syytä itkemistä,
Vaivoja valittamista:
Uskoin huoran houkutukset,
Pahan vaimon vaakutukset,
Poltin oman puolisoni,
Sytytin syleni täyen,
Poltin pienen poikaseni,
Vastakannetun kaotin." —

"Kyllä tieän Elina rouvan." —

"Missäs on Elina rouva?" —

"Tuollapa on Elina rouva

Ylisessä ymmärkissä,
Tuolla taivahan talossa,
Jalan juuressa Jumalan,
Kuen kynttilän e'essä,
Kulta kirjanen kä'essä,
Pikku poikanen sylissä,
Uolevi oven e'essä;
Tieän myöski Klaus Kurjen." —

"Kussast' ompi Klaus Kurki?" —

"Tuoll' on, tuolla Klaus Kurki

Alisessa helvetissä,
Pimeässä loukkosessa,
Kannukset vähän näkyvät,
Pikkaraista pilkottavat,
Jalat alta kuumottavat.

Vielä tieän Kirsti huoran:
Tuoll' on, tuolla Kirsti huora
Alisessa helvetissä,
Alimmaisen portin alla;
Palmikot vähän näkyvät,
Kultarihmat kuumottavat."

Klaus Kurki, kurja miesi,
Mies un kurja ja kamala,
Satuloittavi orihin,
Istui selkähän hevosen,
Pisti pillit säkkihinsä,
Soitti suolla mennessänsä,
Kajahutti kankahalla,
Järähytti järven päässä,
Ajoi päin sula'a merta,
Alle aaltojen syvien.

Se oli meno nuoren miehen,
Kanssa nainehen urohon;
Kirsti huora kiiruhusti
Häntärakkina perässä.

Kanteletar III: 35.

Antero ja Kaloniemen neito.

Antero ylinen ylkä,
Ylimmäisen miehen poika,
Otti tallista orihin,
Ratsun kultahan rakensi,
Lähteäksensä käkesi,
Mennä konnusta kosihin,
Konnun kuulua tytärtä,
Kalonienien neittä nuorta.

Iso kielsi, emo epäsi,
Kielsi veljet ja sisaret,
Varottivat lähtemästä
Kaloniemen neitosihin:
"Ei sua suvaita siellä,
Neittä ei anneta sinulle."

Toki läksi, ei totellut,
Ajoi vasten, ei varannut,
Ajoi vasten vaaruksia,
Kohti miehiä kovia.

Rahoi neion, tinki neion,
Nosti neion ratsahille,
Hypytti hyvän selälle,
Toi neion ison kotihin.

Vieri tuosta viikon päivät,
Tauti neitosen tavotti,
Tuosta vointui vuotehelle,
Alkoi villoilla virua.

Antero ylinen ylkä,
Ylimmäisen miehen poika,
Kävi noi'illa Virossa,
Nartsi Narvan tietäjillä:
Sanoi noita kuolevaksi,
Arpoja paranevaksi.

Tuli tuolta takaisin,
Matkasi omille maille.
Kirkko vastahan tulevi,
Kilkahteli kirkon kellot,
Antero kysyttelevi,
Mitä kellot kilkkaeli.

Kirkon katsoja kavala,
Kirkon vahti varsin viisas,
Tuopa vasten vastaeli,
Sanoin laati, noin saneli:
"Sitä soivat kirkon kellot,
Parkuvat papin pasunat,
Ken viimein kävi vihillä,
Pariskunsin pappilassa,
Kohta tänne kaivatahan,
Alla nurmen nukkumahan."

Antero ylinen ylkä,
Ylimmäisen miehen poika,
Puri huulta, väänsi päätä,
Läksi eelle kulkemahan.

Teki matka'a vähäisen,
Jo tuli liki kotia
Kuuli koissa kolkettavan,
Veräjällä veistettävän:
"Mitä veistät, veljyeni,
Lakutat, emoni lapsi,
Vai veistät sotivenoa,
Sotikantta kalkuttelet?" —
"En veistä sotivenoa,
Sotilaiva'a lakuta,
Veistän kuollehen kotia,
Katonehen kartanoa."

Antero ylinen ylkä,
Ylimmäisen miehen poika,
Puri huulta, väänsi päätä,
Meni tuimana tupahan;
Neito kolkassa makasi,
Kutvatukka kuoliana.

Antero ylinen ylkä,
Ylimmäisen miehen poika,
Iski kahta kämmentänsä
Kuin on kahta kalman usta,
Viskoi viittä sormeansa
Kuin viittä Viron vipua,
Veti veitsen reieltänsä,
Tempasi tupesta tuiman,
Sen hän iski itsehensä
Syvällä syän-alahan;
Niin he kaksin kaivattihiin,
Yhellähän hauattihiin.

Kun he sitten hauattihiin
Maan alle makaamahan,
Yksi puron tälle puolen,
Toinen puron tuolle puolen,
Nousi siitä nuori koivu
Kumpaisenkin hauan päälle,
Juuret yhtehen junivat,
Latvat toinen toisihinsa;
Hakattihiin koivut maahan,
Lastut lensi toisihinsa.

Kuollutta kultaansa itkevä neito.

Neiti kangasta kutovi,
Sukkulaista suikahutti,
Kultalangasta kutovi,
Hopeaista helkyttävi;
Kultarihmaset kulisi,
Helisi hopealangat.

Tuli nainen naapurista,
Kysytteli, lausutteli:
"Kelle kultalangastasi,
Hopeaista huolittelet?"

Neiti vasten vastaeli
Ja sanoi sanoilla näillä:
"Kelle muulle kuin omalle,
Kuin omalle armahalle,
Kullalleni kultapaian,
Hopealleni hopean;
Kohta kaupoiltaan tulevi,
Turun mailta matka'avi,
Kahen, kolmen yön perästä,
Viikon päästä viimeistäki,
Tuo mulle siniset silkit
Sekä uuet ummiskengät."

Sanoi nainen naapurista:
"Saat jo katkaista ku'onnan;
Ele outa armastasi,
Ei tule sinä ikänä,
Jo on kuoli kultasesi,
Meni mielitiettyisesi,
Meren kuohussa kovissa,
Ve'en vankan vaahtiloissa,
Laiva poikki, toinen halki,
Kolmas kuivalle karille,
Itse haukien iloksi,
Ahvenien armahaksi."

Neiti tuosta itkemähän.
Kultakangas kätkemähän,
Itki vuoen, itki toisen,
Ja itki ikänsä kaiken;
Pois itki ihanat silmät,
Kasvon kaunihin kaotti.

Meni metsähän kesällä,
Lintu lauleli lehossa:
"Ele itke, neito parka,
Yhtä sulhoa ijäti,
Kyllä saat sä toisen kullan,
Sulhon vieläki paremman,
Tuo sulle sinisen silkin
Sekä sormukset soreat,
Tuopi uuvet ummiskengät,
Sekä pasmakat paremmat."

Neito vasten vastaeli:
"Jos saisinki toisen sulhon,
En mä sua sinä ikänä,
En oma'a kullaistani."

Kanteletar III: 121.

Vapautettu kuningatar.

On vuoren huipulla linna, se katsovi laaksohon,

Mut niinkuin hauta jylhä ja kolkko se on, eloton:
Lukoss' on rautaportit, valo ikkunoist' ei näy,
Vaän ääneti niinkuin aaveet sen tornissa vartiat käy.

Välin sentään, yö kun tyyntyy, kun aurinko mailt' on pois
On niinkuin laulua hellää ja vienoa sieltä sois;
Kuningatar siellä laulaa, niin laaksossa sanotaan,
Mut ken hän on sekä mistä, ei tiedä ainoakaan.

Sanotaan: on hänkin ollut maan valtia ylhäinen,
Ja kauneudestaan kuulu yli merten, mannerten;
Mut aamu kun kerran koitti, pois, pois hän on hävinnyt...
Saalistaan linnan herra yöt, päivät vahtivi nyt.

Välin vaän, kun vartiat nukkuu ja tyynenä saapuu yö,
Kuningattaren raukan rinta vapahammin silloin lyö,
Hän silloin yölle laulaa surujansa ja murheitaan,
Kadotettua kauneuttansa, vapautta ja toiveitaan. — —

Näin matkamies tuli kerran, ja saapui linnan luo,
Ja linnasta laulut kuuli: oli tuttuja laulut nuo;
Ja rinta nyt syytty hällä, tuli outo nyt käy sydämmen,
Ja hän lähtevi mailleen jälleen ja ne laulavi kansalleen.

Ja on kuin ilma lämmin taas hengähtäis yli maan:
Runoruhtinaskin ihastuin nyt taas koskevi kanneltaan,
Ja soitto ei ennen kuultu sen kielistä nyt salamoi:
Siin' urhous, maine, lempi, pyhimmät elon tunteet soi.

Ken siit' ei hurmautuisi? ken enää kylmäks jäis?
Ken miekkaa nyt ei tahkois, ken keihäst' ei terästäis?
Mut kuningatar hän linnass' yhä laulavi murheitaan:
Pois, pois vapauttaja viel' on, ties, saapuuko milloinkaan!

Oi saapuu, saapuu! Tuolla mies joutuen kiirehtii,
Kypärästä välkkyvi päivä ja miekasta kuu sädehtii:
"Pelastettava maan on äiti!" hän huutavi kansallen,
Ja se soi kuni ukkosen ääni: "ken nyt mua seuraa, ken?"

"Oi turhaa, pois on poissa!" — Hän vinhemmin vaän käy —
"Oi surmasi helmaan kiidät!" — Hän koht' ei enää näy.
Ylös vuoren rinnett' astuu, jo saapuvi linnan luo,
Sadan miehen voimat hällä, kun ryntää nyt uros tuo.

Ja rautaportit murtuu, jo aukevi haudan suu,
Sen vartiajoukko jo häilyy niinkuin rajuilmassa puu,
Jo lehtiä, oksia taittuu, jo kaatuvi runkokin...
Ja kuin rytömetsän kautta tie kulkevi sankarin.

"Jo nyt olet vapaa, äiti! pelastukses hetki nyt lyö.
Tule päivän valkeuteen nyt, jo mennyt on pitkä yö!
Taas syytyvi silmäs tuike, taas poskilles puna saa,
Ja voi sitä, ken hiuskarvaa nyt päästäsi notkistaa!"

Ja linnasta hän taluttaapi kuningattaren ilmoillen,
Ja vastahan kansan joukko jo rientävi riemuillen.
Ja on kuin laulua hellää ja vienoa taasen sois,
Mut aamulaulua on se, yö on iäks mennyt pois.

Kuningatar istuimellaan taas istuvi loistossaan,
Ihanaisena niinkuin päivä ja kuuluna ympäri maan. —
Mut vuoren huipulla linna vuos vuodelta vaän häviää,
Pian maan tasallen kukistuu se, kivi ei kiven päälle jää.

P. Cajander.

Runolauluja.

Isossa hovilinnass' on pidot uljahat,
Kruunuista kirkkahista heloittaa valkeat,
Hopeat siellä hohtaa ja kullat välkähtää,
Ja sävelsoitot vienot iloiten helkähtää.

Ja kuitenkin riemu ei tunnu riemullen;
Jotakin siellä puuttuu, mut mit', ei tiedä ken.
Ilveillään, lauletahan, hymyillään, tanssitaan,
Vaan tavan vuoks on kaikki ja teeskelyä vaan.

Mut kartanolla ulkon' on riemu julkinen:
Siell' istuu kansan kesken mies vanha laulellen,
Ja korkealle laulu se kaikuu pilvihin...
Kentiesi tuossa oisi iloksi suurtenkin.

Ja salin ovi kohta se loistoss' aukeaa,
Ja nuorukainen vanhust' esillen taluttaa;
"Paraimmat laulut, ukko, nyt laske soimahan,
Kevättä laula mieliin, iloa rintahan!"

Ja ovensuussa siinä hän seisoo kourussaan
Olento halpa, köyhä, ja sauva nojanaan,
Hopeelta hohtaa paita, hivukset pitkät sen
Ne lumivalkeoina valuvat harteillen.

Ja huonehessa valtaa kuin haudan hiljaus,
"Mitäpä tuokin täällä?" vaan kuuluu kuiskahdus,
Ja yli otsain lentää pimeät varjot yön,
Ja kynttilätkin tuikkaa kuin läpi terhenvyön.

Mut ovensuussa vanhus virittää laulujaan;
Vavisten aluss' ääni ja värjyin kulkee vaan,
Kuin lintu, joka metsäst' on tuotu häkkihin.
Säveltään visertääpi sydämin tykkivin.

Vaan pian into nousee ja sydän lämpiää,
Ja sävel kasvaa, paisuu ja kaikuin helkähtää,
Jo ukon käyrä varsi se sorjaks kohoaa,
Ja silmist' ihmeenlainen välähdys tuikahtaa.

Hän sankareista laulaa, uroista Kalevan,
Ja valon taistelusta pimeyttä vastahan,
Hän neiden surman laulaa, mit' äidin lempi on,
Ja pojan tuiretuisen kamalan kohtalon.

Ja huonehess' on niin kuin salainen tenho ois,
Kuin aamull' on, kun koitar yön vaipan siirtää pois:
Värähtää koko luonto, puun lehvät vavahtaa,
Ja ruskoon peittyä taivas ja kastehelmiin maa.

Niin huoneessakin siellä nyt sydän sykähtää,
Punoittuu kalvas poski ja kyynel vierähtää,
Ja sumu jäinen haihtuu, yön varjot poistuvat,
Ja kirkkahasti taaskin heloittaa valkeat.

Ja ompi niinkuin riemu taas näyttäis riemullen,
Ei tunnu helke kullan, ei hohto hopeiden;
Iloitaan, lauletahan, hymyillään, tanssitaan,
Ja kaikki sydänt' ompi ja hartautta vaan.

Mut vanhus halpa, köyhä, tuo hyljeksitty, hän,
Hän huoneen ylimmällen sijallen viedähän,
Ja kaunis siinä on hän, kuin hohteess' auringon
Satehen vienon jälkeen puu sammaltunut on.

P. Cajander.

Kaupin linna.

Uljaasti Kauppi herra ratsastaa linnastaan,
Ja poikasensa pieni on hällä seurassaan.

Kullasta loimet loistaa ja ohjat orhien,
Hopeakengät hohtaa jaloissa ratsujen.

Mut rautaportti raskas se kiinni kumahti,
Ylt' ympäriltä kaiku etäältä vastasi.

Ja jouluaamun tähdet taivaalla kimaltaa.
Kun Herran temppelille näin Kauppi matkustaa.

Vaan kummun alla Kauppi katsahti linnaan päin,
Ja riemu huulillansa hän haastelevi näin:

"Ei asuntoa moista maan päällä avaran!
Tuskinpa lintu lentäis yl' linnan korkean."

Majasta matalasta nyt ratsun etehen
Käy ukko harmaapäinen, apua rukoillen.

"Pois tieltä parempien!" niin hälle ärjää
Komea Kauppi herra; pois väistyy harmaapä.

Vaan poika pienokainen se kysyy taatoltaan:
"Me voisimmeko tulla näin kurjaks milloinkaan?"

"Hikoilla taivaan Herra kyll' aika lailla saisi,
Niin syvälle jos meitä hän sortaa koettaisi!"

Näin vastas röyhkeästi ritari kerskaillen.
Vaan vihdoin poikinensa hän saapui kirkollen.

Ja Kauppi poikinensa taas kulkee kotihin,
Etäältä linnan vuori jo siintää silmihin.

Vaan kummastellen Kauppi nyt katsoa tuijottaa:
Ei linnaa näy missään, ei harjaa korkeaa.

Poroksi palanunna on linna julkinen;
Kuin sormi, tyhjä torni vaan viittaa taivaasen.

"Kyll' linna saadaan uusi ja kahta uljaampi!"
Niin mielihaikealla ritari huudahti.

Ja pian saha suihkaa ja kirveet heiluvat,
Ja kivi kiveen liittyy ja muurit nousevat.

Vaan minkä työ ja vaiva päivällä aikaan saa,
Yöll' ilkamoiden peikot sen maahan hajottaa.

"Mit' onpi tää?" niin Kauppi nyt huutaa raivoissaan;
"Aseisin, miehet, joutuun! pois peikot ajetaan."

Ei kuule ykskään, kaikki vaan syöksyy pakohon;
Vaan haltioita vastaan käy Kauppi pelvoton.

Mut katso, kaikkialta nyt heitä kohoaa:
Vedestä, manteresta; jo täynnä heit' on maa.

Puun-oksilla he liikkuu ja nauraa, irvistää,
Ja joka pensahasta hänehen tirkistää.

Ritari kauhistuupi ja valjuks vaalenee,

Hän miekan poies heittää ja kauas pakenee.

Hän kauan vielä kulki, — niin kansa tarinoi, —
Keräillen armon leipää, min miero hälle soi.

B. F. Godenhjelm.

Birger Jarlin linna.

Jo luonto, kuljettua kesä-illan,
Yövaipan ylleen oli heittänyt
Ja liepeellänsä Hämeenlinnan sillan
Himmeesen varjohon jo peittänyt.
Sill' yksin seisoin, silloin nuorukainen,
Seuduilla näillä vieras, matkalainen.

Kun katselin siell' luonnon ihanuutta,
Outoihin vaivuin ajatuksiin,
Hempeetä kesä-yön mä hiljaisuutta
Sydämmin ihaelin sykkivin.
Siell' oli näky mitä ihaninta.
Maa tyyni oli, tyyni järven pinta.

Vaan mikä tuolla luonnon suloutta
Jylhällä muodollansa varjostaa?
Se kohoutuen kohden korkeutta
Ylpeesti ympärilleen katsastaa.
Syvästi järveen kuvauu sen muuri,
Sisässä maan kuin oisi sillä juuri.

Hengille luonnon liekö hennomille
Se peljättävä, paha kummitus?
Inhottavalta tuntuneeko sille
Yörauhassansa seudun kauneus,
Kun uhaten näin katsoo kaikkialle,
Järvelle, maalle sekä taivahalle?

Ei, hengeksi sen mieleni vaan houraa,
Olento on se tosi itsestään.
Se muistuttaapi miestä rautakouraa,
Jok' ennen voimakkaalla kädellään
Sen rakensi ja nimess' uskon uuden
Sen kautta sorti Hämeen vapauden.

Ei ihme, että tätä miettiessä
Povessa tunsin tunteen katkeran:
Myös syntynyt mä olen Hämeessä
Ja synnyinmaana sitä rakastan.
Ken orjuuteen ja sortoon sitä sallis,
Jok' ain' on ollut sydämmelle kallis?

Näin miettiessä en huomannut ma aamun
Taas taivaan kannelle jo astuneen,
Kun jylhältä näin linnalt' öisen haamun
Ja synkeyden kaiken kadonneen.
Se kirkastunna seisoi aamukoissa
Ja peljästyksen kaikk' oli siltä poissa.

En peljästyksen luonnossakaan muussa
Sen lähellä mä nähnyt ollenkaan.
Pelotta lintu likimmässä puussa
Ilolla lauloi aamulauluaan.
Ja itse jylhiin linnan räystähissä
Näin pienen pääskysen mä pesimässä.

Mielestä haihtui haikeus; nyt vasta
Ma muistin, aamukoissahan sen näin,
Ett' uskon sätehet se taivahasta
Johdatti kerta Hämeesenkin päin,
Ja poistaessaan meiltä pakanuuden
Ehk' ankarast', toi oikeen vapauden.

Maamiehen kun ma kuulin sitte siellä
Kulkeissaan työhön riemull' laulavan,
Yömatkan päästä matkamiehen vielä
Kun tervesnä näin tietään kulkevan,
Niin vielä muistin, pait sen muinaisuuden,
Sen suojaks' olevan maan rauhaisuuden.

Tuokko.

Ilkka.

Viel' elää Ilkan työt, kenties
Kauanki, kansan suussa.
Hän eli niinkuin Suomen mies
Ja kuoli — hirsipuussa.

Ol' Ilkka talonpoika vaan,
Siis suur' ei suvultansa;
Mut jaloin poika Suomenmaan
Hän oli aikanansa.

Hänt' ajan hurjan myrskyihin
Vei oikku onnetarten;
Hiin sopi niihin kuitenkin
Kuin tehty niitä varten.

Se aik' ol' ajoist' ankarin
Ja itkun aika varmaan,
Kun käsissä Klaus Flemingin
Ol' ohjat maamme armaan.

Kyll' itki moni huokailen,
Ett' oikeus on pilkka;
Mut itkiessä toisien,
Niin itkenyt ei Ilkka.

Vaan koska kansa valittaa,
Hän neuvon sille antaa:
"Niin kauan huolta nähdä saa,
Kun tahtoo sitä kantaa.

"Ken vaivojansa vaikertaa,
On vaivojensa vanki,
Ei oikeutta maassa saa
Ken itse sit' ei hanki.

"Siis vapauteen taistellen
Ken miehen mieltä kantaa:
Tie suurin kulkee onnehen
Lähellä kuolon rantaa!"

Ja vasamata nopsimpaan,
Jonk' ilmaan viskas jousi,
Nää sanat lensi halki maan,
Ja Suomen kansa nousi.

Nyt liekki sodan verisen
Levisi pitkin maata:
Ei Suomi sotaa Ilkkaisen

Unohtaa koskaan saata.

Jo kohtas kosto sortajat
Kädellä ankaralla,
Siks kunnes juonet kavalat
Löi Ilkan Nokialla.

Tuo teot suuret kunniaa:
Tok' viedä voivat muuhun,
Ja Ilkan tietä suorimpaa
Ne veivät hirsipuuhun.

Mut varmaan Ilkan neuvo tää
Viel' elää kansan suussa:
Kauniimpi orjan elämää
On kuolo hirsipuussa.

Kaarlo Kramsu.

Hannu Krankka.

Läks joukko reipas, nuori
Lakeilta Limingan,
Sotahan itsens suori
Uhaksi sortajan.

Käy Hannu Krankka heitä,
Mies uljas, johtamaan;
Vienassa surman teitä
Jo oppi astumaan.

Levinnyt kaikkialla
On tieto kamalin;
"On lyöty Nokialla
Jo joukko Ilkankin."

Mut suremaan ken jouti,
Kun tullut tieto on,
Ett' tulossa on vouti
Jo Abram Melchersson!

Hän luulee voivans, houkko,
Lannistaa Pohjanmaan,
Ja sotilaita joukko
Häll' omi seurassaan.

Mut Krankka tämän kuullen
Näin mietti mielessään:
Sit' ennen, niin mä luulen,
Viel' leikki leikitään.

Vaan lähteissänsä vielä
Käy luo hän tietäjän:
"Kuink', ukko, johan tiellä
Sä näät mun kestävän?"

Ja vanhus kohoapi
Ja häneen katsahtaa:
"Verissäns valittaapi
Koht' armas Suomenmaa.

"Ja vainon valta vankka
Se maassa vallitsee;
Mut sua, Hannu Krankka,
Ain' onnes suojelee.

"Vaana mieleesi sä paina
Tää neuvo totinen:
Sä karhu tapa aina,
Ennenkuin nyljet sen."

Ja joukko reipas lähti
Lakeilta Limingan,
Ja joutuisasti ehti
Se luoksi Kokkolan.

Nyt siellä Hannu Krankka
Tarkastaa joukkoaan:
Iin väki tuima, vankka
Ei väisty milloinkaan.

Ja Kemin kookas kansa,
Nuo urhot rotevat,
Ylpeillen voimistansa,
Ain' itseens luottavat.

Mut miehet reippaat, sorjat
Ja liukkaat Limingan,
On taistelussa norjat
Ja uljaat ainian.

Vaana odotus ei työnä
Heill' ole kauankaan.
Jo vouti talviyönä
Myös rientää Kokkolaan.

Ja Krankan joukkokunta
Nyt verileikin saa,
Ja hurmevirrat lunta
Lämpöiset sulattaa.

Ei Nuijajoukko taivu,
Saa vouti tappion:
Ken verihins ei vaivu,
Hän pyrkii pakohon.

Pakohon hevosensa
Myös vouti käännättää,
Kun hänen rinnallensa
Jo Krankka ennättää.

Ei vastustus nyt auta,
Hän Krankan vanki on:
"Nyt ilkitöistäs hauta
Sun perii, kunnoton.

"Mut ennen kuin mä sulle
Kaikk' kosten konnantyös,
Sä turkkis anna mulle,
Se hyv' on talviyöss'."

Hän turkin hältä riisti
Ja yllens puki sen.
Se oli pulska, siisti,
Mut turmiollinen.

Sill' urhot innossansa
Jo vainoo uhriaan:
"Tuoll' on hän, turkissansa
Hän kyllä tunnetaan."

Ja käsivarret tuimat
Aseita heiluttaa,
Ja sivallukset huimat

Miest' uhkaa uhkeaa.

Rajusti Krankka torjui
Nuo iskut päältä hän,
Ja Nuijajoukko horjui,
Kun jälleen iski hän.

Ei iskut häntä yllä,
Ja miehet huutamaan;
"Hän Krankka on, hän kyllä
Kädestä tunnetaan."

Ja melske huima herkes,
Ja kukin ä'issään,
Niin nopeaan kuin kerkes,
Taas voudin etsintään.

Mut hänt' ei löytynynnä,
On turhaa kaikki työ:
On vouti lymynynnä,
Ja suojanans on yö.

Ja Krankka hymyhuulin
Näin lausui huo'aten:
"Mä neuvon viisaan kuulin
Mut ymmärtänyt en.

"Jos muistanut mä oisin
Tuon neuvon mielevän,
Niin nähnyt oisin toisin
Tään leikin päättyvän.

"Ei voitto loistossansa
Niin uljas, verinen,
Ois ollut lopussansa
Niin hullunkurinen.

"Siis sanaa taidokasta
Kaikk' urhot muistakoot:
Sä karhu nylje vasta,
Kun tappanut sen oot."

Kaarlo Kramsu.

Jaakkima Verends.

Verends herra hovissansa
Mies ol' aimo aikanaan,
Kauas kaikui kunniansa
Yli suuren Suomenmaan.

Jalo oli herran henki,
Suuria se mietti vaan:
Rovon rosvos viimeisenki
Köyhältä hän miekallaan.

Naapurina Peipon maata
Talonpoika omistaa.
Koskaan tavata ei saata
Talonpoikaa parempaa.

Naapurihin Verends kerran
Hovistansa ratsastaa.
Uljas oli ryhti herran,
Uljaast' orhi korskuua.

Joutuisasti hepo juoksi,
Kohta kulunut on tie:
Peippolahan, talon luoksi,
Ratsu isäntänsä vie.

Katsojalle kaunoisasti
Viljapellot vihannoi.
Talonpoika taitavasti
Raataa siellä, minkä voi.

Mutkat halpaa halvemmiksi
Herran jalo mieli ties.
Asiansa ajoi siksi
Suoraan Verends, niinkuin mies.

"Maistasi", hän ärjyy, "näistä
Luovu, minulle ne suo.
Tieltä voimakkaamman väistä,
Tapa viisahan on tuo."

Talonpoika joutuisasti,
Herran eessä paljain päin,
Kumartaapi maahan asti,
Vastaa herralle nyt näin:

"Vieroittoa te ette saata
Talonpoikia tavastaan:
Ei hän tahdo toisen maata
Eikä luovu omastaan."

Verends herra aikanansa
Aina oli aimo mies.
Työnsä kerran alkamansa
Myöskin lopettaa hän ties.

Maaksi Peippolan ens yönä
Tuli tuima tasoittaa.
Muu ei isännällä työnä:
Vaivojaan vaan valittaa.

"Mut' ei hädäst' itku päästä,"
Niin hän mieltii vihdoinkin;
"Itse auttaa itsens hä'ästä,
Se lie keino viisahin."

Aika riensi. Riemahdellen
Piti Verends pitojaan.
Vieraista yks ilkkuellen
Silloin alkoi kertomaan:

"Hyöty suuri rovioista
Olevan ei näytäkään:
Peippola nous' raunioista
Ehompana entistään."

Hovistansa vielä kerran
Verends herra ratsastaa.
Tulta iski silmä herran,
Tulta orhi korskuua.

Joutuisasti hepo juoksi,
Kohta kulunut on tie.
Ratsu talon uuden luoksi
Isäntänsä tuiman vie.

Talonpoika pellollansa
Työssä on kuin ennenkin,
Hälle herra ratsultansa

Ärjyy äänin vihaisin:

"Julkeutt' en vielä moista
Nähty ole milloinkaan!
Kuinka taloa teet toista?
Teetkö senkin palamaan?"

Talonpoika joutuisasti,
Herran eessä paljain päin,
Kumartaapi maahan asti,
Vastaa herralle nyt näin:

"Se on talonpojan työksi
Aina tullut Suomenmaass':
Minkä herra maahan syöksi,
Rakens' talonpoika taas."

Kaarlo Kramsu.

Hakkapeliitta.

On usvast' astunut aamu
Jo Lytsen'in aukeillen,
Kun mustempi, murheen haamu
Taas peittävi päivyen:

On poissa Kustavi suuri —
Hepo juoksee haltiaton —
Ja puhtahan uskon muuri
Hänen kanssaan murtunut on.

Eräs urhosa poika Suomen
On maassa, haavoissaan;
Ei koittane uusi huomen
Tuon silmähän milloinkaan.

Maa ruskovi rinnan alla,
Jo silmiä peittää yö; —
Mut kuolla hän viel' ei malta,
Kun kesken on kaikki työ.

Ja toivoen tuskissansa
Hän selvähän aistelee,
Kuin Ruotsin ja Suomen kansa
Taas eistyen taistelee.

"Gud med oss!" kasvaen kaikuu ["Jumala kanssamme!"]
Taas puolelt' ystävien,
Ja "Hakkaa päälle!" jo raikuu
Kuin pauhina Pauvanteen.

Hän tempaa suitset ratsaan —
Taas säihkyvi säilän suu —
Ja lailla paatisen patsaan
Hän selkähän istautuu.

Ja kussa taistelu kuumiin,
Etumaisna hän raivoaa
Ja johtaja-urhon ruumiin
Vihamiehiltä valloittaa.

Kun viimein on voitto saatu,
Ja tehtynä kaikki työ,
Hymysuin hän maahan kaatuu,
Ja silmät peittää yö.

Arvi Jännes.

Taneli Luukkonen.

Näin Luukkonen rohkea lausui:
"Nyt teille mä tarjoan,
Te korprien väijyvät sissit,
Urotyön niin loistavan.

"Teit' ajohon otuksen kutsun
Niin uljahan voimakkaan,
Ett'ei sen vertaista nähty
Ole saloilla Suomenmaan.

"Sen otuksen pyytää mä tahdon;
Mua siinä te auttakaa!
Kuningas siit' teitä kiittää
Ja Ruotsin ja Suomen maa.

"Nyt Venäjän mahtava Tsaari
Lähitienoilla majailee,
Hän, jonka rautainen koura
Sulo maatamme runtelee.

"Nyt kuivata voimme kaikki
Verikyöneleet Suomenmaan.
Ken sortoa enään pelkäis,
Otus semmoinen saaliinaan?"

Ja riemuiten sissit huusi:
"Sua seuraamme, Luukkonen!"
Mut Långström, iloinen veikko,
Hän huudahti nauraen:

"Mä leikissä myös olen myötä,
Mut sitä te muistakaat:
Nuo otukset suuret ne potkii,
Ja koivet on voimakkaat."

Jo nukkui levossa Tsaari,
Mut äkkiä heräjä,ä,
Kun ulkona huudot kaikuu
Ja asehet helähtää.

Nuo metsien hurjat sissit
Ovat tulleet peitossa yön,
Nyt Tsaarin he vangita tahtoo,
Nyt alkavat verityön.

Mut Tsaarin vartijamiehet
On uljaat taistelemaan.
Ei kuolemata he kammo,
Ei väisty he paikaltaan.

Ja vihdoin kun taistelu lakkas,
Ja vastus voitettu on,
Niin nähtihin, että Tsaari
Pois päässyt on pakohon.

Ja Luukkonen kuolleita katsoi,
Veriuhreja urhotyön:
"En teidän tähden mä tänne
Ole rientänyt halki yön.

"Otus oiva täällä on nähty,

Sitä pyytää mä halusin,
Mut kurjien orjain ruumiit.
Mitä niistä mä huolisin?"

Mut Långström, iloinen veikko,
Hän naurahti, lausuen:
"Ei saalista aina saada,
Vaikk' ollaan jäljillä sen.

"Vaan siitä sä ylpeillä taidat,
Ett' ajettu milloinkaan
Niin jaloa otust' ei ennen
Ole saloilla Suomenmaan.

"Enk' usko, ett' edes vasta
Niin uljahan otuksen
Käy kimppuhun talonpoika,
Kuin käynyt on Luukkonen."

Kaarlo Kramsu.

Gezelius.

"Maan mainiona eikö Ruotsin valta
Nyt kansain kesken loista avaralta
Ja eikö Itämerta aaltoisaa
Se äidin lailla sylhinsä sulje
Ja ylpeänä voiton teitä kulje,
Rohkeesti vastustaen maailmaa?"

"Kuningas yksi sitä hallitseepi
Ja yksi kansa siinä vallitseepi,
Se kansa uljas Ruotsin kansa on;
Siis kaikkialla, missä voittoisana
Sen lippu liehuu, siellä mahtavana
Sen kieli yksin armon saakohon.

"Mut mitä täällä teidän seuduillanne
Ma kuulen, herra piispa? Kirkoissanne
Soi kieli outo, halpa Suomenmaan.
Miks suvaitsette tuota kurjaa kieltä?
Se ylevämmän siirtyköhön tieltä,
Tuon Ruotsin kielen jalon, arvokkaan."

Niin Ruotsin mies se puhui korskeasti;
Sen kuuli vakavana loppuun asti
Gezelius piispa; sanan pontevan
Hän sitten lausui, vaikka tyynin mielin:
"Näin sanoo pyhä kirja: kaikin kielin
Jumala pitää tunnustettaman.

"Te tahdotteko Hänen kunniaansa
Vähentää, joka suureen maailmaansa
Loi kansat, määräs kielet kansoillen
Ja heille kullenkin soi tehtävänsä,
Ett' yhä töillänsä ja kielellänsä
Hänt' ylistäisi kansa jokainen?"

Vait' oli Ruotsin mies. Mut nuorukainen
Sen kuuli. Siitä säen pienokainen
Lennähti nuorukaisen sydämeen.
Se liekiks yltyi, joka leimahdellen,
Jusleniuksen mieltä lämmitellen,
Toi valon kirkkaan hänen sielulleen.

Välkähti aatos hänen hengessänsä:
"On Suomen kansallakin tehtävänsä,
Johonka sitä kutsuu sallimus.
Ei mua houkuttele loisto, maine;
Mua kyllin on, ett' olen Suomalainen;
Meillenkin koittaa päivän valkeus!"

B. F. Godenhjelm.

Sotavanhus pidoissa.

"Hovissa ol' joulutanssiaiset,
Kyntteliä loisti, viulu soi.
Pitäjäämme herrat sekä naiset
Kuomit kulkus-aisat sinne toi.
Niinkuin kirkko jouluaamuna,
Valaistuna joka ikkuna,
Loitolle se loisti illalla.

"Sinne, tahdost' armollisen herran,
Miekin, vanha kanto, kompuroin, —
Taivas palkitkoon sen hälle kerran,
Minä häntä kehun, minkä voin! —
Siellä herrain hyväin kammariin
Vei hän minut, kättä paiskattiin,
Piippuakin polttaa käskettiin.

"Puuta painoin; aloin kurkistella,
Suu, kuin salin ovet, ammollaan,
Salin, kynttilällä tuhannella,
Näin mä siellä ihanuudessaan.
Nytpä juuri juomat kannettiin, —
Mulle vankka lasi annettiin,
Oh, niin makealta maistui, niin!

"Hei, kuin viulu vinkui, kielet soivat!
Tanssiapa pyörähtelivät,
Herrat koreasti pokkuroivat,
Naiset niinkuin kukat nyökkivät.
Minä istuin siellä nurkassain,
Poltin vaakunaa ja katsoin vain;
Taikka maistelin ma lasiain.

"Tutuksi jo alkoi tuokin tulla,
Kun se loppui, tanssi lakkasi.
Säveliä silloin taas sain kuulla
Toisia, kun herrat lauleli.
Tuot' en juuri mikskään älynnyt, —
Lienenkö jo hiukan päihtynyt,
Raskaan' ainakin ol' nokkan' nyt.

"Silloin — säpsähdin, kuin tykin luoti
Oisi käynyt vanhaan rintahan':
Kaikuipahan herrain suusta nuotti,
Voimakas ja tuttu, vastahan'.
Herra Jumala! — En saata, en,
Selitellä tämän sävelen
Lumovaikutusta mielehen'!

"Tuo se oli, joka äänellänsä
Meitä taistoon kutsui, kiihdytti!
Tuo se silloin soi, kun veressänsä
Kuolemaan jo kaatui kumppani!
Tuohan soi, kun liput liehuivat,

Vastatusten rivit riehuivat,
Sydänsuonten nesteet kiehuivat:

"*Porin marssin* sävelehen kuulin!
Ylös syöksyin, kaikki unohtain, —
Vihollista vastaan jopa luulin
Miehissä nyt marssittavan vain.
'Rynnäkköön siis!' — minä huutamaan.
'Eespäin, nuori joukko, eespäin vaan
Voittoon, kuoloon edest' isänmaan!'

"Näin ma huusin, — hiljaisuuden hartaan
Kummastus ol' ympärilläni.
Kohta selvennyin, — ja vanhaan partaan
Itkun hauliapa virtaili.
Hurjaa hulluuttani häpesin,
Vaan kun toisia nyt katselin,
Vuoti vettä silmät niidenkin. —

"Hyvät oli herrat, pidot oivat,
Enkä äkkiä niit' unohda;
Sillä uljaat sävelehet soivat
Alati nyt ukon korvissa.
Soivat; — vanhain Porin sävelten
Kyllä tiedän selvän entehen:
Tämä vuosi mulle viimeinen!"

G. Lbk.

Karkuri.

On musta yö, on synkkä syksy-yö;
Rajusti rankkasade maahan lyö,
Vinhasti vinkuu ääni myrskytuulen.
Kaikk' ihmiset jo meni levollen,
Elävät piilohon. Mut — mitä kuulen! —
Metsässä on kuin kävis ihminen!

Jo näen: tuossa läheneepi mies
Taloa yksinäistä. Se kenties
On matkustaja eksynyt, hän varmaan
Yömajaan pyrkii, ilomielissään
Ja toivoo kohta helmaan unen armaan
Vaivoista matkan päästä lepäämään.

Mut ovellenpa astuvan ei näy —
Sivuitse hiljaa hiipien hän käy,
Ja seisahtuupi ikkunaisen alle. —
Mit' aikoo hän, kenties hän rosvo on,
Mi talonväelle syvään nukkuvalle
Tuo ryöstön, tuopi murhan, kunnoton!

Sen näyttää koko muoto; partansa
Tuo pitkä, siivomaton, sakea;
Likaiset ryysyt kulunehen puvun;
Reikäinen kate pörhettyisen pään;
Ja liike levoton, mi Kainin suvun
Eroittaa muista ihmisveljistään.

Ken oli tuo? Hän rosvo, murhamies
Todella oli. Moni täällä ties
Jutella vielä töistä Korven Kustan,
Vuoskymmen vaikka siitä vierryt on.
Ijäti näin on jälki veren mustan

Pois pesemätön, kuluttamaton.

Ei ollut aikanansa julmempaa,
Ei ketään hirmutöistä kuulumpaa.
Helpommin hengitettiin, koska tettiin:
Jo Korven Kusta vangiks saatihin,
Jo Siperian vuorien pohjaan vietiin,
Mist' ei voi päästä hengin elävin.

Mut onpa taas hän tänne osannut,
Maan altakin nyt jälleen palannut
Työhönsä vanhaan. Kädessäns' on rauta;
Sill' ikkunalta luukun murtaa pois —
Poloiset nukkujat, ah, jospa auttaa,
Unesta teitä herättää jos vois!

Mut ihme! liesi puolisammunut
On miehen kasvot täysin valaissut:
Eip' ollut sen, ken murhamiellä tuli,
Tää katse lempeä ja suruinen!
Ja yhä lempeemmäks se vielä sulii,
Ja kyynel viimein vierei poskellen.

Hän katsoi, katsoi, vilkkumatta pois,
Kuin sieluuns' imeä tään näön sois:
Tuvassa nukkui kaikki rauhaisasti
Sit' unta, jonka puhdas sydän suo. —
Näin katsoin, seisoi Kusta aamuun asti,
Vaan sitten astui nimismiehen luo:

"Ma olen Korven Kusta. Rautas tuo!
Käsiini pane tuttavani nuo!
Ja laittakaatte sitten vaikka minne!
Palanut tuolla mielen' oli vain
Yhdeksi hetkeks' vielä päästä sinne,
Miss' äidin sylissä istuskella sain!"

Suonio.

Eräs nälkätalven kuvia.

Oli kolkko: mä kangasta kuljin,
Lumi singoten silmihin lyö;
Jop' on päiväki maillensa mennyt,
Pian joutuvi jouluinen yö. —
Kuka tuo, joka hoippuvi tuolla
Maantietä mun eelläni päin?
Koto kaukana lienevi sillä,
Joka matkall' on tuiskussa näin!

Hepo joutuen juoksi sen kiinni.
Mitä? Vaimo! Ja lapsonen myös!
"Kuhun kuljet sä, onneton äiti,
Miss' arvelet vietellä yös?
Peninkulmalt' on kummallakin puolen
Talotointa, ja ummessa tie;
Pyry, yö, vilu surmasi suuhun
Sinut, surkea vaimo, nyt vie!"

"Hyvin joudanki kuolla ma kurja,
Koto kuoltuan' mullakin ois!
Liki hiipasikin Manan siipi,
Tämän lapsen kun sammutti pois;
Kipuhuns' olis syönyt se rintaa —

Mitä vielä, kun läks' veri vaan!
Se jo pääsi! Nyt hankeen sen hautaan,
Nukun luo, menen myös Manalaan!"

Oksanen.

Mierolais-äijä.

Päivän läike kirkas akkunoista
Pirttiin tunkee, kimallellen loistaa,
Pitkin seinuksia angervoiden
Tuoksut leviävät; askaroiden
Emänt' yksin kotitöissä hyörii,
Ketteränä permannolla pyörii.

Repaleinen vanhus sauvoinensa
Pirttiin astuu, kasvoin piirroksensa
On jo aika ammoin uureskellut,
Hopeata hapsiin hajotellut,
Jotka tummankellervinä kerran
Läikkyilivät. "Taloon rauha Herran!

"Vuotta kolmekymment' aalloissansa
Ai'an virt' on vienyt mukanansa;
Kaikk' on muuttunut, jo kaikk' on toisin:
Tuskin silmää uskoa mä voisin,
Jollei synnyinpaikan muisto pyhä
Mieless' säilyis muuttumatta yhä.

"Tässä synnyin, tässä mieheks vartuin,
Auran kurkeen ensi kerran tartuin.
Toisin silloin elettiin: eipä
Pöydäll' ollut puhtaan viljan leipä
Usein silloin, harvoin halla säästi
Pellon halmeen, joutumahan päästi.

"Usein kyllä vilja heilimöiden
Loisti, hedelmänä vuoden töiden,
Silloin elpyi toivo rintaan, vaivat
Unhottuivat, päiväpaisteen saivat
Mieleen tähkät nuokkuvat — vaan vaihtui
Yöksi päivä kohta, toivo haihtui.

"Nousi suosta vainioiden alla
Turmiota tuoden harmaa halla,
Ahmisteli halmeen ilkkumiellä...
Mutta rinnass' sentään toivo vielä
Kyti: jospa suon vaan kuivaks saisi
Ehkä turman tuoja katoaisi.

"Petäjäistä, vehkaa kaiken vuotta
Syötiin, ojitettiin suo, — vaan suotta.
Julmempana vielä entistänsä
Noro huokui kylmää henkeänsä...
Ojat suossa laajennettiin vielä,
Sentään hallan henki piili siellä.

"Voimat murti petäjäinen, karttui
Yhä kurjuus, tauti viimein tarttui...
Isän, äidin, veikan, siskon vei se
Armotonna mullan poveen, — ei se
Sääliskellyt. — Yksin jäin mä, mutta
Kärsimähän mieron surkeutta.

"Siitä kolmekymment' on jo vuotta.
Nyt nään vasta ettei työtä suotta
Tehty ole: kuiva nurmi-niitty
Suo on nyt ja viljapellot liittyy
Hallatoinna siihen. — Kiitos Herran!
Toisin kun nään kaikki vielä kerran."

Näinpä vanhus. Emännältä kieri
Kyynel, poskipäätä pitkin vieri;
Huoaten hän otti päästä vartaan
Leivän, antoi vanhukselle. Hartaan
Kiitoksen tää lausui — sauvahansa
Tarttui taas ja jatkoi kulkuansa.

U. von Schrowe.

Hovin herra.

Astuu ruokalevoltansa
Hovin herra huoneestaan,
Pitkä piippu hampaissansa,
Vasen käsi puuskassaan.

Suur' on herra hovilainen,
Rikkain puolen Savonmaan,
Pitkin maita käypi maine
Uhkeasta talostaan.

Pulska talo, laajat pellot,
Aluskunta avara,
Sadan lehmän soipi kellot
Tarhatiellä illalla.

Siks'pä hymy huulillansa
Viiksen alta vilahtaa,
Kun hän leikkuupellollansa
Joukkoaan käy katsomaan.

Kuhilaita tuhatmäärin
Sängen päälle kohoaa,
Kirjavana joukko häärii
Työssä siinä utteraan.

Tuota herra astuissansa
Ihastellen imehtii,
Tyytyväisyys savun kanssa
Rinnastansa lainehtii:

"Onhan tuossa tavarata,
Onhan aluks' ensinkin —
lähtee siitä hopeata,
Lähtee vähä varsinkin.

"Ensi-yönä panee halla'
Viljat viiden pitäjän,
Elon hint' on korkealla
Kuluess' ens' kevähän."

Ja hän hymyy hyvillänsä,
Tyven rauha rinnassaan,
Hyväileepi viiksiänsä,
Työväkensä luoksi saa.

Niinkuin kukko karjassansa,
Kotkottaa ja kaartelee,

Niin hän johtaa joukkoansa,
Komentaa ja katselee.

Sirpit leikkuu sukkelasti,
Seljät taipuu, oikiaa,
Herran mielest' hitahasti
Kumminkin työ sujuua.

"Sarka puolillaan on vasta,
Hallan tuopi ensi yö. —
Lakata ei leikkaamasta,
Ennenkuin on kaikki työ."

Olki taittuu nopeasti,
Yhä sänki suurenee —
Pohjoistuuli koleasti
Hallaa ilmaan huokailee. —

Levotonni mieli sillä
Syän-alassa asustaa,
Jonka viljaa tuuli vielä
Näillä ajoin heiluttaa.

Herran työssä leikkaa tuossa
Aapo, mökin ainoa,
Rukihinsa viel' on suossa
Koskematta kokonaan.

Kalvakkana, päänsä hiessä
Päivätöitään maksaa hän,
Toisen ru'is sirpin tiessä,
Oma ru'is mielessään.

Usein miehen silmä siirtyy
Pilvettömään pohjoseen,
Usein kuuma kyynel kiertyy
Karkeille kasvoilleen.

Äkkiä hän työstä lakkaa,
Kesken jättää lyhtehen,
Kuhilaasen sirpin nakkaa,
Astuu herran etehen.

"Eikö laskis' ehkä herra
Mua täksi illaks' pois —
Viel' ehk' ehtisi sen verran,
Että siemeniksi ois.

"Lapsi pien' on vaimollani,
Isä vanha sairastaa,
Halla tuolla takanani
Nälkää talveks ennustaa.

"Ei se huomiseksi heitä,
Mitä tänään ottaa saa —
Kaikk' on kohta koossa teillä,
Mull' ei vielä ollenkaan."

Herra katsoo kulmistansa
Pitkin pitkää piippuaan,
Kotkottaapi vihoissansa
Seisovalle huolissaan:

"Mitä kärtät joutavata —
Tuskin hallaa tuleekaan —
Ja jos tulee, panemata
Ei jää pelto minunkaan."

Aapo ryhtyy lyhteesensä,
Tuuli kuivaa kyyneleen,
Herra imee piippuansa,
Astelempi edelleen.

Olki taittuu nopeasti,
Yhä sänki suurenee,
Pohjoistuuli koleasti
Hallaa ilmaan huokailee.

Jussi.

Pieni mierolainen.

Armas päivä paistaa, kohta
Lämpimäks jo muuttuu sää,
Hanki loisteessansa hohtaa,
Sulain kiteet kimmeltää.

Poika repaleissa vallan
Saloss' yksin kuljeksii.
Hongat, kuuset huminallaan
Häntä täällä tervehtii.

Pieni mierolainen aina
Yhä rientää eteenpäin,
Eipä murhe mieltä paina,
Rallatellen laulaa näin;

"Hopsis jalat! Väsymystä
Tunnetteko? Talohon
Kohta päästään, siellä kystä
Minulleki kyllin on.

"Hongat, kuuset, vaiheitani
Tahdotteko tietää te?
Kuulkaa, tässä kulkeissani,
Nyt mä teille kerron ne!

"Aina muistan riemuin vielä
Isän armaan mökkiä,
Viisi meit' ol' lasta siellä,
Vanhin niistä olin mä.

"Muistan kuinka kotikaski
Tähkämpäin jo kellerti;
Noro hallan irti laski,
Julma viljan runteli.

"Talvi tuli, loppui leipä,
Petäjäistä syötihin —
Äitiin tarttui tauti, veipä
Hänet kohta hautaankin.

"Häntä multaan saatoin, itkin
Haudallaan ma hetkisen.
Kyynel poskipäätä pitkin
Vieri, jääksi hyytyen.

"Siitä asti tepastellut
Olen mieron tietä ain'
Jopa sulle kertoellut
Olen, metsä, muistelmain.

"Hopsis, jalat, joutukaa jo

Muuten yövyn korpehen.
Varjot synkät lankeaa jo,
Tuolla päivä laskeiksen." —

Yhä kiittää, vaan ei vielä
Ihmis-asuntoa näy.
Metsän haamut poikaa tiellä
Uhkaa, mustaks yö jo käy.

Kylmä yltyy. Tähtein valo
Syttyy taivahalle jo,
Leimuelee pohjanpalo,
Huokaa synkkä hongisto.

Kohta aamun koittehessa
Öinen jylhyys häviää —
Vaan, ken tuolla kinoksessa
Kalvenneena lepäjää?

Pieni mierolainen siellä
Lepoon vaipui viimeiseen,
Jäätäneenä kiiltää vielä
Kynnel silmän murtuneen.

U. von Schrowe.

Scipio Africanus.

On vainon hirmupäivä päästy päähän,
Yö vaippans' sovitti ja rauhan toi.
Veriset liekit, haihtuin myrskysäähän,
Viel' ilmi hohteen taivahalle loi.
Mut taivaan alla riutuu tuskissansa,
Veriinsä näänny mainehikas kansa,
Ja kansan muistot liekki tasoittaa;
Lyö liekki Kartaagin, mut murhamiesi
Iloiten takoo kahletta ja liesi
Kuin hornan kita tultaan leiskottaa.

Vaan keskellä tuot' ivan näyttölavaa
On aatteissansa mies. Mit' aikoo hän?
Hän on kuin nukkunut, — jo silmäns avaa
Ja katsoo, tähtää — mitä näkee hän?
Käy kurttuun otsa, huulet murtoon vääntyy,
Vert' itkee sydän, silmä maahan kääntyy
Ja rintaa vasten päänsä kallistuu;
Hän äsken iskun taivahalle heitti,
Mut mustat pilvet ennustähdet peitti,
Nyt lausumahan aukee miehen suu:

"Mä nähnyt olen kukan kuihtuvaisen,
Kuink' alle myrskyn painuu palmupuu;
Mä nähnyt olen kalman murhan, naisen,
Kuink' kultaansa hän surren lakastuu;
Olenpa nähnyt kuinka Rooman kansa
On hautaan vienyt miehet parhaimpansa,
Ja haudoilla vuoskaudet itkenyt;
Vaan nähnyt konsanaan en surmaa mointa:
Kuink' kansa, kansain kuulu, ilman tointa
Jää, hukkuu pois, näen ensikerran nyt.

"Täss' seison haudall' luonnon suurimmalla
Maaks' sorretun Kartaagin e'essäin nään.
Tuoll' ilohuudot kaikuu taivas-alla,

Ne mieltä viiltää, kun nään sorron tään,
Vaan kunnias sen vaati, Rooma, sen
Työn tehtäväksi määräsit, ja minä
Mies roomalainen olen, — Huoli pois!
Ei huollut Curtio, kun maahan syöksi,
Ei Mucio, kuin murhan otti työksi.
Tät' työtä minäkö en kestää vois!

"Vaan täytymyst' ei minun kieltää sovi,
Ja se, se Kartaagiakin hautaan vei.
Niin säätää jumalat, ja tuonen ovi
Se vielä kerran aukee Roomallei.
Niin Rooma, kerran vahvat muuris murtuu,
Maan tasalle sun kuulu kansas sortuu,
Sep' Iliaan on kohtaloa vaan!
Mut käyköön niinkin, tulkoon kuolo mainen,
Kun kansansa vaan henk' on Roomalainen,
Meit' alentamaan voimaa tarvitaan."

P. Cajander.

Ferencz Renyi.

Vaiti seisoo Ferencz Renyi
Sotamiesten keskellä
Itävallan verihurtan
Kenraal Haynaun edessä.

"Virka mies, miss' on pääpesä
Koirain kapinoitsevain,
Joiden kiimaan kiiruhdit sa
Koulukeppis unohtain?

"Jos et virka viipymättä,
Mitä tietää haluan,
Tähän paikalle ma sinut
Kuolijaaksi ruoskitan."

Vaiti seisoo Ferencz Renyi
Huulin liikkumattomin.
Kenraal Haynau verihurttia
Yltyi vihan vimmoihin.

"Vai et virka, vai et pelkää
Kidutusta, kuolemaa?
Viel' on mulla muukin keino
Tahtoasi taivuttaa.

"Jos et virka viipymättä,
Mitä tietää haluan,
Tähän sinun silmäis eteen
Vanhan äitis ammutan."

Kyläst' akan sotamiehet
Toivat käyrävartisen,
Suoraksi hän ojentihe
Oman poikans' etehen.

"Henkein uhalla ma sinut
Isänmaalle synnytin,
Sitäkö nyt säästäökseni
Pettäjäks sua tekisin?"

Vaiti seisoo Ferencz Renyi
Huulin liikkumattomin;

Vaiti oli suu, ja vaiti,
Vaiti oli sydänkin.

Kenraal Haynau verihurтта
Antoi käslyn ampua,
Sitten kääntyi vangin puoleen
Jatkoi julmaa puhetta:

"Vai ei ikäloput' ollut
Jätettävää elämään?
Vielä tässä toisen ikä
Lyhyempi päätetään.

"Jos et virka viipymättä,
Mitä tietää haluan,
Tähän sinun sisaresi
Äidin viereen ammutan."

Toivat tytön sotamiehet
Vielä keskenkasvuisen,
Kepeästi asteli hän
Oman veljens etehen.

"Silloin itkin, kun en päässyt
Kanssas sodan leikkihin,
Nyi en itke, maani eestä
Kuolla osaan minäkin."

Vaiti seisoo Ferencz Renyi,
Huuliaan ei liikuta.
Kenraal Haynau verihurтта
Antoi käslyn ampua.

"Vai ei sulle äiti, sisar
Yhtä verta olleetkaan?
Vielä tässä liiemmästi
Sydäntäsi osataan.

"Virka jo! jos et ja virka,
Mitä tietää haluan,
Tähän sinun jalkais juureen
Oman vaimos ammutan."

Toivat vaimon sotamiehet,
Vaimon vastaviihityn,
Jolta sota tempas sulhon
Kesken ensi syleilyn.

"Puhu, Ferencz!" polvillaan hän
Ryömi lemmittynsä luo,
"Nuori olen, elo mulle,
Elon ilo mulle suo!

"Unhu, Ferencz! henkes oma
Mulle kallis pelasta,
Vapahina eläkäämme
Täältä poissa kaukana!

"Puhu, Ferencz, puhu, puhu!
Muista rakkauttani,
Muista, että minä olen
Sinun oma vaimosi."

Ja hän tarttui kiinni käsiin,
Painoi niihin huulensa,
Sanain asemesta seuras
Suudelmata suudelma.

Vaiti seisoo Ferencz Renyi
Huulin liikkumattomin;
Vaikka tuska miehen rintaa
Kohotteli aaltoihin.

Vihdoin puhkes tumma puna
Häpeävän katseehen,
Naisen nuoren työnti luotaan,
Kääntyi seljin hänehen.

Kenraal Haynau verihurтта
Antoi käskyn ampua.
"Sinut kiroon!" viime sanat
Pääsi naisen huulilta.

"Sinut kiroon, joka minut,
Oman vaimos" — enempää
Ei hän saanut sanotuksi.
Ferencz Renyi säpsähtää.

Vaiti seisoo mielipuoli
Huulin liikkumattomin,
Vaiti ovat sotamiehet,
Vaiti kenraal Haynaukin.

Wäinö.

Munkazcy.

Hän istui istuimella,
Oli taitehen kuningas.
Ken sai hymyn, lauseen hältä,
Oli ainiaks onnekas.

Hän istui ja vastaan otti
Jumaloivien suosion —
Ja maailman ääret kaikui;
Munkazcy on verraton!

Ja vihdoin päätti hän tehdä,
Mi tehty on kerta vaan:
Hän päätti Kristuksen luoda
Ristillehen uudestaan.

Ja ristinpuussa jo rippui
Rakas Herramme tuskissaan,
Kyljestään verta jo tippui;
Vaan vait Hän ol' yhä vaan.

Ja pääkin jo kallistuupi
Ja kuolo jo lähenee —
Vaan Kristus se ristin päällä
Yhä vieläkin vaikenee.

Munkazcy se silloin sieppaa
Taas pensselin pivohon —
"Mun Herrani täytyy myöskin
Sanoman: Se täytetty on!"

Ja huulet jo liikkuu, liikkuu —
"Nyt huuda jos milloinkaan!"
Munkazcy niin kiljahtaapi;
Ja vaipuvi lattiaan.

Ja päivät ja yöt Munkazcy

Nyt valvoo ja vuottelee —
Munkazcyn Kristus se ain vaan
Ja ijäti vaikenee. —

J. Mustakallio.

Koskenlaskijan morsiamet.

"El' armas Annani, vaalene,
Jos Pyörtäjäkoski pauhaa;
Sen voimaa en tosin vallitse,
Ei löydä se koskaan rauhaa,
Mut kellä sen kalliot tiedoss' on,
Niin sille se nöyr' on ja voimaton."

Näin virkkoi Vilhelmi Annalleen
Ja itsekin purteen astuu,
Ja päästi purtensa valloilleen,
Sen koskessa laidat kastuu,
Ja Pyörtäjän luontoa katsomaan
Nyt Vilhelmi vie tätä morsiantaan.

"Voi kuinka kirkas on illan kuu,
Ja välkkyvä virran kalvo!
Ei linnut liiku, ei oks' ei puu,
Ei muut kuni tähdet valvo;
Voi, kuinka nyt kuolema kaunis ois,
Kuin kultansa kanssa nyt kuolla vois!"

Näin Anna äänteli hiljalleen,
Sen silmähän kyynel entää
Mut koski kiihtyvi eellehen,
Sen voimassa venhe lentää;
Vaan Vilho on oppinut laskemaan,
Tää kulku se on hänen riemujaan.

Jo laske poikana purrellaan
Hän Lyyjoen kaikki kosket,
Useinpa Pyörtäjä kuohuillaan
Se kasteli hältä posket;
Ei paatoa löytynyt yhtäkään,
Jot' ei olis tottunut välttämään.

Mut kosken kuumassa kuohussa,
Juur' jossa sen juoksu suoriin,
On, päällä vaahtinen vaippansa,
Yks' Ahtolan neito nuoriin;
Se Vellamon karjoja paimentaa,
Ja koskien kuohua katsastaa.

Sydän on Vellamon neidollai
Sen vaahtisen vaipan alla,
Ja lemmen liekki se aallossai
Voi syttyä niinkuin maalla:
Ja Vilhoa neitonen Vellamon
Se katsellut kauan ja liioin on.

Ja tuostapa neitosen rintahan
On syttynyt outo mieli,
Povensa kuulevi huokaavan,
Mut kertoa voi ei kieli;
Hän kuohujen keskehen istuksen,
Siin' ainakin Vilhoa vuotellen.

Niin Vilhon venhe nyt kiiruhtaa
Kuin Pohjolan vankin myrsky,
Se kons' on aaltojen harjalla,
Kons' yltäki käypi hyrsky;
Mut itse perässä hän pelvott' on,
Vaan Annasen poski on ruusuton.

Ilolla Vellamon neitonen
Sen vastahan uida täyttää:
"Se Vilho tuo on! Mut toinen ken,
Jok' immeltä silmään' näyttää?
— Voi, voi mua, Vellamon neitonen,
Sill' ompi jo kultana ihminen!"

Jo päättää Vellamon neitonen
Nyt toivonsa turhan kostaa,
Ja kosken pohjasta paatosen
Hän äkkiä pintaan nostaa,
Johon vene Vilhelmin loukahtaa,
Ja hän kera kultansa kuolon saa.

Vaan suussa Pyörtäjän vieläkin
On *Vellamonneidonpaasi*,
Se paasi, jolla hän Vilhelmin
Veneen sekä onnen kaasi;
Mut neitosen itsensä kerrotaan
Meressä murehtivan rakkauttaan.

Oksanen.

Kuusen alla.

"Armas Anna, huolet heitä!
Kaukomaille lähden pois.
Köyhyys erottaapi meitä;
Mut jos sulhos kultaa tois,
Rikkaus kaikk' esteet poistais,
Onnen tähti meille loistais."

Niin hän lausui. Toivo hohtaa
Silmästä Antin, totinen,
Sama toivo häntä kohtaa
Katsehesta neitosen.
Anna uskollisin mielin
Hälle vastaa, hellin kielin:

"Katso kuusta vieressämme,
Ainiaan se vihannoi;
Kuvatkoon se lempeämme,
Jot' ei talvi murtaa voi!
Aina olkoon, niinkuin kuusi,
Lempemmekin tuore, uusi!"

Antti läksi. Vuodet vaipui
Ajan virtaan nopeaan,
Verkalleen vaan onni taipui
Hälle suomaan lahjojaan.
Vihdoin kultaa saatuansa
Palajaa hän kotiansa.

Taas hän seisoo kukkulalla,
Jossa kuusi kohoaa;
Armaan koti rinteiden alla
Koivuon takaa pilkoitta.

Kaipausta suloisinta
Täynnänsä on Antin rinta.

Mutta kuusen pimennossa
Leikki lapsi pienoinen.
Antti lapsen katsannossa
Huomaa sävyt Annasen,
Tuntee kuni leimauksen
Kummallisen aavistuksen.

Heti astui lapsen luoksi,
Tervehti sen hoitajaa;
Ujostelematta juoksi
Poika vastaan tulijaa.
"Mikä nimes?" — "Antti." — "Nainen,
Kenen laps' on pienokainen?"

Hoitajalta lapsukaisen
Antti vastauksen sai;
"Se on poika Peltolaisen,
Joka Annan tuolta nai." —
"Annan! Koivulamko Annan
Vaiko toisen, Metsärannan?"

"Koivulan. — Hän kauan vuotti
Ensimmäistä sulhoaan,
Uskollisna aina luotti
Antin rakkauteen vaan,
Kunnes viimein kertoi maine,
Että Antin kätki laine.

"Riutuneena kuni kukka,
Jonka myrsky kuihduttaa,
Surkastui nyt Anna rukka,
Kantain tuskaa kauheaa.
Kaiken lohduksen hylkää,
Itkien vaan kuollutt' ylkää.

"Aika kumminkin tuo hoivan;
Annan murhe lieventyi,
Rakkaudessa miehen oivan
Onni jälleen lähestyi;
Mutta ensi lempi yhä
Annalla on muisto pyhä." —

"Anna jälleen onnellisna!
Muisto uuden tuskan tois,"
Antti mietti murheellisna
Itseksensä, kääntyi pois;
Kuusest' oksan taittoi vielä,
Konsanaan ei nähty siellä.

B. F. Godenhjelm.

Lauluun pyyntö.

"Mä pyydän, huomenna olkaa
Niin hyvät, mun veikkosein,
Ja lauluun kanssani tulkaa
Taas vienoisin sävelein." —

"Vai taasen lauluhun soisit
Sä heräävän impyes;
Tuon vähemmästäkin voisit

Jo uskoa omakses!

"Ei mont' ole iltaa vielä
Kun hänelle laulettiin,
Ja muistathan miten siellä
Tul' ilmestyi kyntteliin:

"Se olihan toivon tähti,
Min sullen sytytti hän.
Jo nytkö se sammua ehti?
Voi houkko muu ystävän'!" —

"Oi heretkää, mua kuulkaa,
Pois leikki nyt veikkosein,
Jo lauluun kanssani tulkaa
Taas vienoisin sävelein.

"Niist' ei mun armaani herää,
Ei siit' ole huolta, ei!
Niin nukkuvi hän täll' erää" —
"Mitä, hänet Tuoniko vei?"

"Ei toivon tähtönen paista
Nyt enään ikkunastans,
Mut tuolta taivahan laesta
Se täst'edes vilkkuvi vaan!

"En enään ikkunans' alle
Mä vie teitä laulamaan,
Vaan tuonne hautausmaalle —
Siell' lepoon hän lasketaan."

J. P. Hannikainen.

Valvojaiset.

Siell' laajan pöydän ympärillä
Nuor' istuu parvi paimenten.
Ja korven saalis, karhun jalka,
On olvikannun viereinen.

Vaan alla orren honkapuisen
Ei riemunkannel kaiukaan,
Ja reunall' ei nyt herkkupöydän
Juo nuoret riemumaljojaan.

Ei viulu-Aapran virret vier
Nyt lailla hyppysoitelman,
Ja laulu nuorten metsämiesten
On sävel surun haikean:

On parvest' uljain miehentoivo,
On ylkä sorja sortunut.
Hän, jonka luoti karhun löysi,
On kylmäks aivan kalvennut.

Siin' äiti istuu kyynelsilmin
Pään luona poikavainajan,
Ja isä, vailla lohduitusta,
Myös sortuvans' sois hautahan.

"Miks omiaan ei syksy riistä,
Vaan kevätvesat katkaisee?
Tääll' elänyt ken kyllin omi,
Hän hautahan jo joutanee."

Näin kaikuu virret kaipausta
Ja viulun kielet surua.
Niin ilmestyypi valko-impi
Sisällen yöstä mustasta.

Hän kirkastui — vaan haamun lailla
Kasvonsa kohta vaaleni:
Kuin kuolon enkel', armahansa
Hän vuotehen luo lankesi.

Nyt kynttilätkin kirkkahammin
Valaisi kuolinvuotehen
Ja sävelvirrat suruisammin
Soluivat kautta sydänten.

Yön kaiken voimakkaasti kaikui
Näin murhevirit ahkeraan,
Vaan ylkänsä luo impi vaipui —
Ja siit' ei noussut milloinkaan.

Syysluonto armotonko voitti
Näin ihmis-elon kevähän?
Kun kukka puhkes, päivä koitti —
Jo hallayö vei hedelmän.

Vaan varro! Herran päivän tullen
Saat kuulla kelloin kaikuvan,
Saat kuulla täältä kutsutullen
Ikuisen kevään koittavan.

J. H. Erkko.

Pesijä.

On suvipäivän helle,
Ei tuulen henki käy,
Värettä vienoisint' ei
Kalvolla lahden näy.
Tuo siintäväinen taivas,
Heijastaa siinä vaan
Ja rannan äyräät, kunnaat
Kuvastaa kupeitaan.

Rannalla lahden tyynen
On nainen yksinään,
Hän sotkee, huljuttelee
Ja huuhtoo pyykkiään.
Ja lip-lap utterasti
Käy läiky tappuimen
Ja lip-lap vastaa kaukaa
Myös kaiku kiireillen.

Ja tapuin vinhaan läikyy,
Mut naisen silmä tuo
Se veden tyyneen kalvoon
Vaan katseitansa luo.
Mik' kumma silmät yhä
Näin puolehensa saa? —
Tuo kaukainenko kunnas,
Mi siinä heijastaa?

Niin, kaukainen tuo kunnas
Ja laakso kaukainen,
Mi kauempana vielä

Nyt kätkey taakse sen.
Ja mieleen hälle muistuu
Aik' armas kevähän
Ja muistot menneen ai'an
Ja niiden kanssa — hän.

Niin — helteisenä paistoi
Näin päivä silloinkin
Ja kirkas, tyynen tyyni
Ol' lahden kuvastin.
Sen pintaa pitkin sousti
Kaks sorsaa kaislistoon —
Ne pesäsensä laati
Rannalle juurikkoon.

Näin entisaikain muistot
Nyt mieleen heräjää
Ja kyynelpari naisen
Silmissä kimmeltää,
Rinnasta hältä nousee
Hiljainen huokaus —
Sen ilmi tuoko kaipuu,
Vai unheen katkeruus?

Jo tapuin vinhemmästi
Taas läikyy entistään
Ja polttavammin päivä
Valavi hellettään.
Mut tuuli herää vieno,
Se lahden röyheltää —
Jo katoa kuva kunnaan,
Sen muistot häviää.

U. von Schrowe.

Morsian.

Hän kangasta helskytellen
Nyt kutovi uuteraan
Ja kultainen kihlasormus
Hänen kiiltävi sormessaan,
Ja niidet ne nousee, laskee
Ja sukkula suihkailee,
Jalat tanssivat polkusilla
Ja loimet ne lyhenee.

Vaan kalpeus poskipäillä
On kuroissa morsion,
Ja silmässä luonti, tuike
Niin outo ja kumma on.
Mut sukkula kiirein lentää
Ja neitonen myhäjää,
Ja kutrien kultalaineet
Ne harteilla läikkyää.

"Jo herkeä lapsi parka!
Mi kankaalla kiire on?
Jo toiseen kuulotettiin
Sun kultasi uskoton."
Vaan sanoja näitä äidin
Ei kuulevan neito näy,
Sen sormissa vinhemmästi
Vaan sukkula suihkain käy.

Näin kutonut viikon, kaksi
Ja kolmekin kohta on.
"Jo herkeä tyttö raukka,
Käy lapseni lepohon.
Sun uskoton kulta petti,
Jo huomenna häät on sen
Ja alttarin luona pappi
Hänet vihkivi toisehen."

Jo lankevi illan varjot
Ja himmeä ehtii yö.
Kaikk' käyvät jo leposalle,
Vaan neitoa estää työ.
Hän loppuhun kankaan saapi,
Sen puista jo irroitaa;
Läp' yön puvun neuloo siitä.
Sen aamuhun valmiiks saa.

On aamu ja käy hääsaatto
Nyt kirkkohon verkalleen
Ja vieressä sulhon uljaan
Käy morsian kruunuineen.
Ja uhkea Herran huone
Luo tuntehet hartahat;
He saattoa johdatellen
Luo alttarin astuvat.

Vaan alttarin luona nainen
On kalvea, verho sen
On palttinakaapu, sormus
Sen sormessa kultainen.
Ja keltaiset kutrit liehuin
Luo sulhasen rientää hän:
"Et uskoton ollut sentään,
Oi armahin ystävän'!"

"Nää morsiusvaatteet vasta
Tän' aamuna valmiiks sain —
Sun pettävän äiti luuli —
Mä luotin ja toivoin vain,
Sun valasi kalliit muistin —
Voi kuinka sä rikkosit ne! —
Ja tänne mä riensin — Kulta,
Nyt käymmehän vihille!"

Näin lausuen autuaasti
Mielipuoli nyt myhäjää,
Käs'vartehen sulhon tarttuu,
Luo alttarin lähentää.
Taas morsiuussaatto kohta
Käy kirkosta palaten —
Kaks keskessä mielipuolta
Ja morsian murheinen.

U. von Schrowe.

Leena.

Ja Leena istuvi kankaallaan
Ja morsiusseppel on kulmillaan.

Lyö pirtaa, niisiä helskyttää.
Ja oudosti silmä se välkähtää.

"Oi laps, mikä kiire sull' on työ?
Käy, raukka, maata, jo pääll' on yö."

"En, en, mua vartovi armahan',
Ma morsiusvaatetta valmistan."

"Oi raukka, sun ruumiis raukee pois."
— "Oi, jospa se vieläki raukeemp' ois."

"Sun silmäs tuike se tummenee."
— "No, tummetkoon, se ei haittaa tee."

"Sun poskeltas puna pois putoaa."
— "Mun kultani lempivi hopeaa."

"Oi, turha on toivosi, onneton,
Sun petti hän, hällä jo toinen on."

"Ei pettää voi minun kaivattun',
Ens' sunnuntaina hän noutaa mun."

Käy pirta ja niidet ne helskähtää
Ja oudosti silmä se välkähtää.

* * *

Pyhä aamu on, tyynt' yli vetten, maan,
Ja huomenkello se kaikuu vaan.

"Laps', nouse, päivä jo kirkas on,
Ja kellot jo kutsuvi kirkkohon."

Mut Leena hän työnsä on päättänyt
Ja vaivoistansa hän huokaa nyt.

Hän tyyneä nukkuvi vuoteellaan,
Ja morsiusseppel on kulmillaan.

Ja häöpuku valkea yllähän,
Ja valkeamp' entistään on hän.

"Jo kirkonkellot ne yhteen soi.
Oi, lapsi raukka, mik' on sun, oi?"

Hän kättä sen koskevi kalpeaa,
Mut vastaukseks likistyst' ei saa.

Hän suutelon painavi huulillen,
Ei tunnu henkeys lämpöinen.

Hän posken poskelle lähentää,
Mut kylmä ja valju se on kuni jää.

Ja hetken viipyvi, katsoo vait
"Oi, tuoni, nyt morsion kauniin sait."

P. Cajander.

Vaivais-Aapo.

Petäjistössä kankahalla
Vaivainen on hökkeli vain,
Ja vieläkin vaivaisempi
Sen hökkelin on asujain.

Kyll' on rikas ollut hänkin,
Nuor' ollut on aikoinaan,

Rujo nyt on, pettua syöpi,
Tytär ainoa riemunaan.

Syys-ilt' oli myöhä kerran,
Pesävalkea leimuaa.
"Mikä liike ulkona tuolla?
Ken yöksi nyt tänne saa?"

Matalast' ovest' astuu mökkiin
Mies röyhkeä liikkeiltään.
Pukimestaan hohtavi kulta
Ja irstaus silmistään.

"Hyv' ilta!" — "Herran rauha!
Mikä mökkihin kreivin toi?" —
"Olet köyhä, ma tuon avun sulle,
Joka puuttehes poistaa voi."

Ja kultia hän pivon täyden
Nyt pöydälle levittää,
Ja ne valkean hohteheessa
Niin ihmeesti välähtää.

"Ja sun tyttäres kaunokaisen
Komeaan minä vien hovihin,
Puetan hänet kultiin, silkkiin
Ja kalleihin kivihin."

Näin lausuvi, kullat hohtaa,
Ja immyt tuo punattaa,
Ja hän rientävi luo, kädellänsä
Sen poskea koskettaa.

Mut polttava liekki lensi
Ukon silmähän raukeesen,
Ja hän nousi ja leimuvan katseen
Hän viskasi vieraasen.

"Pois, röyhkeä!" niin hän huusi
Tuen ottaen sauvastaan,
"Pois, röyhkeä! pois kätes riettaat!
Impi olkohon rauhassaan!

"Veren kansastas olet juonut,
Hien, työn olet ryöstänyt,
Ja tahdotko kunnian vielä
Vaivaiselta riistää nyt!

"Se kallis on kullall' ostaa.
Pois, pois tuo lahjas vie!
Häpiäll' en liikkunut vielä,
Ei tarpehen nytkään lie.

"Jos niin sen tahtovi Luoja,
Voin kuolla ma näljissään,
Mut lapseni kunnia myydä,
Ei, herra, se ei käy päin."

Hän istui, kullan pyyhkäs
Tyköään, kuni polttavat' ois;
Mut vieras vait, puhumatta
Rahat otti ja hiipi pois.

Ja riemastuin tytär juoksi
Isän helmahan herttaiseen,
Ja hiilokseks tuli riutui,
Pois hiipuen hiljalleen.

P. Cajanber.

Poku.

Poku, kaunis Karjalan orhi,
Isän' armaan ylpeys aikoinaan,
Jalo, kirkassilmä ja tyyni,
Oli parhain juoksija Suomenmaan.

Rodun oivimman valikointa,
Hyvä, hellä kasvatus aikainen,
Hyvä ruokko, Karjalan kaura
Sekä työ ol' saanehet aikaan sen.

Ja se korvas hoitajan huolet.
Hepo säysy, ketteräsääri tuo,
Ja se kaiken korvasi ruokon,
Stepa rengin vaivan ja kaurat nuo.

Kun ol' ukko konttorityössään
Kamarissaan istunut kyllikseen,
Tai huolet mieltä kun painoi,
Pokun tuotti hän sekä kilpareen.

Ja hän valjait' tutkivi ensin,
Jopa kouraans' ottavi ohjat hän
Sekä korjaan istuvi viimein;
Poku poika lähtevi lönkkimään.

Ja kun lahden pääsivät jäälle,
Poku tehtävänsä jo tarkoin ties:
Lumitierat lensi, ja poijaks
Oli käynyt harmajapäinen mies.

Punan nostaa poskihin tuuli,
Veret vanhat nuorena kiehuvat,
Lumitierain lailla jo tuuleen
Murehetkin lentävät mustimmat.

Pekunoineen tuolta ja täältä
Moni yhtyy naapuri kilpaan nyt;
Poku poijallenpa se mieleen:
Likimailleen yhtä ei päästänyt.

Poku kilpaan kiihteli varsat
Sekä miehet Karjalan kaunihin;
Hevosmiesten nosti se innon,
Hepokunnon myös koko Suomenkin.

Nevan jäällä näytti se sitten,
Miten eespäin rientävi Suomenmaa,
Sekä Moskovan pajareille,
Miten oivan meilläki kyydin saa.

* * *

Käsivars kun herposi herran,
Tutun ään' kun kaikunut enää ei,
Poku hiljalleen, alapäisnä
Rauhaan herransa ruumiin vei.

Ja se meiltä muutaki silloin
Veti rattailaan ikipäivikseen:
Elinvoiman äitini hellän
Sekä nuoruus-aikani riemuineen.

Arvi Jännes.

Äiti ja lapsi.

Mökki matala on kankahalla;
Kenen kurjan asuinmaja tää?
Vaimo köyhä, raukeneva sairas,
Asuu siellä poikasensa kanss'.

Kinostornit mökin ympär' seisoo,
Rakentavat vinkan pohjaisen,
Taivas kirkkahana kaarteleikse,
Seiniss' paukkuu tammipakkanen.

Äyriä ei arkuss' äidin löydy,
Huoneen kaarnaleipä kaikki on,
Nälkäisenä tulisijall' istuu
Äänetönnä pieni poikanen.

Äidin silmä häntä katsellessa
Säälin kyneleissä viruilee;
Mutta viimein olkivuoteeltansa
Vaisull' äänellä hän haastelee:

"Oma poikaseni, armahani,
Sydämmeni kultakäpynen,
Täytyypä mun lähettää sua käymään,
Mieron kurjaa tietä astumaan.

"Tule tänne, puenpa sun päälles,
Talven kylmäss' ett'et palele;
Ota olallesi paimenlaukku,
Siihen pannos antipalaset."

Vuoteen reunall' äiti huohottaen
Poikaa varustelee matkahan,
Ottaa kerran vielä sylihinsä
Sydämmensä kultakäpynen.

"Ole oma, uljas poikaseni,
Mieron kenkiä kun polkeilet,
Toivo päivii parempia vielä,
Majassamme onnen päiviä.

"Meill' on kohta kesä lämmin, kaunis:
Viita soi ja linnut laulelee,
Koska mansikoita poimeilemme
Aholl' aurinkoisen paisteessa.

"Ole oma, kiltti poikaseni,
Madollenkaan pahaa älä tee,
Siivost' astu kylissä ja teillä,
Muista aina taivaan Jumalaa."

Niinpä vaimo huohottaen lausuu,
Poikaa kyneleillä valellen;
Lähtee poika tielle talviselle
Emäntien armoa anomaan.

Kauan äiti häntä katselevi
Mökin akkunaisen ääreltä,
Kyynelvirta hänen helmaans' vuotaa,
Povi painuu, sydän musertuu.

Katoo viimein hänen silmistänsä

Metsän korpeen pieni matkamies;
Äiti vuoteellensa kallistuvi,
Taivaan korkeuteen rukoillen.

Kelmeällä reunall' eteläisen
Päivän lamppu seisoo hymyten,
Himmentyy ja sammuu lounaisessa,
Kuumottavat latvat honkien.

Jo on tullut, myrsky vuorilt' ärjyy,
Kaikkiall' on pauhu, pimeys;
Pinta maan ja otsa kylmän taivaan
Peittyy lumituiskun kierroksiin.

Mikä ääni hirveä nyt kaikuu
Kankahalla majan ympäri?
Peto in ulvominen herättääpi
Kurjan vaimon vaisytt' unestaan.

Niinkuin kirouksen kaupungista
Vimmattujen sieluin kirkuna,
Niinpä kaikuu susilauman ääni,
Parku, meteli ja ähellys.

Tämän kuulee kauhistuen vaimo,
Toki liikkumatta vuoteeltaan;
Hikihelmet kylmät otsalt' kiirii,
Kun hän hiljaisesti rukoilee:

"Pelasta mua täältä, korkein taivas,
Pelasta myös pieni poikaseini!
Täällä aina ahdistua ja tuska,
Siellä rauha iankaikkinen."

Niin hän hiljaisesti rukoileepi,
Myrkyn riehuessa kankaalla,
Villin petojoukon ulvoessa;
Korkuudessa kuultiin rukous.

Tähtikirkas puol'-yön taivas kiiltää,
Myrsky raueten jo hengittää;
Äänetön, kuin lähde lehtilaaksoss',
Sinitaivaall' loistaa kelmee kuu.

Vaaleana olkivuoteellansa
Vaimo kuolon unta uneksuu,
Kädet ristiss' kylmän rinnan päällä;
Rukoukseen on hän nukkunut.

Vaaleana lumivuoteellansa
Poika talvimetsäss' uneksuu,
Kädet ristiss' vasten kylmää rintaa;
Rukoukseen on hän nukkunut.

Kinoksella pieni poika istuu,
Lumi kiirehellä kimmeltää;
Kainalossa onpi paimenlaukku,
Kaarnaleivän pala laukussa.

Tammipakkanenpa seisautti
Sykkimisen vienon sydämmen;
Mut nyt ollos huoletonna, poika,
Kylmän, nälän tuskist' ainiaan.

Tähtikirkas puol'-yön taivas kiiltää,
Hurja myrsky lepoon käynyt on.
Äänetön, kuin lähde lehtilaaksoss',
Sinitaivaall' loistaa kelmee kuu.

Kaksi tähtee, armahimmat muita,
Säteileepi taivaan kannella.
Miks' niin ihmeellisen ihanasti
Murheen laaksoon katsahtavat he.

Runotarpa kertoa nyt tietää:
Kunnianpa kirkkaudessa
Onpi äiti poikasensa kanssa;
Alas katsovat he hymyten.

Mikä autuus tyyness' katsannossa,
Sointo, rauha iankaikkinen!
Menneet päivät kankahalla johtuu
Heidän mieleens' unelmana vaan.

Aleksis Kivi.

Silmälasit.

Pohjanmaalla kaukaisella
Asui vanha eukkonen
Tilallansa rauhaisella
Kanssa pienen tyttösen.

Stiina oli tytön nimi,
Viisi kesää nähnyt vaan,
Vielä peukaloaan imi
Eikä surrut tapojaan.

Töistä mailman ikävintä
Oli Stiinall' aapinen;
Lukuhetket ankarinta
Nuhdetta toi mummosen.

Lelut, kanat, kukot, muuta
Oli mieless' ainiaan,
Mutta kirjan oppii uutta
Stiina yhä kammoi vaan.

Kerran mummon vieraisilla
Ollessa vaan hetkisen,
Istuu Stiina kotosella
Mummon "lasit" koettaen.

Aapiskirja kädessänsä
Lukea hän koettaa;
Kova onni! — hädässänsä
Stiina "silmit" pudottaa.

"Rikki! voi, se oli pahaa —
Mitä mummo sanoopi? —
Eikä ole mulla rahaa —
Varmaan hän nyt toruvi."

Pieni sydän suruissansa
Oli vallan katketa;
Kyyneleitä murheissansa
Silmät vuosi tulvana.

Mummo tuli, surumielin
Tapaturman havaitsee,
Mutt' ei sentään sanoin, kielin
Käpyänsä toruile.

Vaan hän otti lempeästi

Syliin oman kultansa,
Itkein puhui suloisesti,
Lohduttaen armasta.

Vaan ei enään Raamattua
Mummo voinut lukea,
Senpä Stiina huomattua
Tuntee syvää surua.

Stiina alkoi mietiskellä,
Pientä päätään vaivata,
Eikö hän vois huojennella
Rakkaan mummon huolia.

Työhön ryhtyi hartahasti,
Koko syksyn tutkien;
Joulu tuli, sujuvasti
Luki Stiina mummollen.

Nyt ei mummo "lasiansa"
Enään yhtään tarvinnut,
Hänen lasisilmiksensä
Oli Stiina muuttunut.

Minna Krohn.

Vanha mummo.

Kasteli kukkaa vanha mummo,
Kukkaa ikkunalla.
"Missä on tyttösi, vanha mummo?"
— "Kaukana maailmalla."

"Tiedätkö millä hän kulkee tiellä,
Vaivainen mummo kulta?" —
"Tiedä en, — maailma taisi niellä,
Taikka jo peittaa multa.

"Kastelen kukkaa, armastani,
Muistelen tyttölasta,
Tuskinpa jälleen puhdastani
Löytänen maailmasta."

J. H. Erkko.

Kehräjäjä-äiti.

Ja äiti istuvi, kehräjää,
Ja kyynel silmähän vierähtää.

"Pois aurinkoiseni läksi, pois,
Oi, jos pian taas hänet nähdä vois!

"Ihanainen hän oli, kaunoinen,
Oli puhtoinen kuni pulmonen.

"Samanlaisena jos hänet nähdä sais,
Oi, aurinkoiseni jos palajais!"

Ja rukki se hyrräten, pyörien käy,
Mut armasta poikaa vaan ei näy.

Ja äiti istuvi, kehräjää,

Ja kyynel silmähän vierähtää.

"Iloitse, äiti, kun poikasi
Jo mainehen siivillä kiitävi."

"Ylistetty luoja!" ja viuhuen
Nyt rukki se hyrrävi pyörien.

— "Hän luokses saa, kotimat kall' on,
Mut niinkuin syksyn puu alaston."

— "Ylistetty luoja, kun vaan hänet saan!"
Mut rukki se tyyntävi vauhtiaan.

— "Oi äiti parka ja vaivoinen
Sun kuollut on poikasi kaunoinen".

— "Ylistetty luoja, kun puhdas nasaa
Hän äidin helmahan taas nukahtaa."

Eik' enää rukki se hyrräten käy,
Eik' enää kyynel vierivän näy.

P. Cajander.

Asiallisia selityksiä.

Pispa Henrikin Suomen apostolin, murhasi suomalainen talonpoika *Lalli*
Köyliönjärven jäällä Tammik. 19 p, 1158.

Annikki ja Kesti. Keskiajalla, jolloin Suomen kauppa paraasta päästä oli Hansalaisten käsissä, pitivät saksalaiset kauppiaat täällä asiamiehiä, jotka syksyllä tulivat tänne kauppahuoneen asioita ajamaan, vaan keväällä palasivat kotimaahansa.

Klaus Kurki, Laukon herra, oli Ylisen Satakunnan tuomari. Hänen julma tekonsa lienee tapahtunut vuosien 1470 ja 1480 vaiheilla.

Kaupin linna. Kansantarinan mukaan tapahtunut Marttilassa
Varsinais-Suomessa.

Birger Jarlin linna perustettiin 1249.

Ilkka. Jaakko Pentinpoika Ilkka, kotoisin Ilmajoen kirkolla, oli talonpoikaiskapinan päällikkö Nuijasodassa. Klaus Fleming'in vouti Abraham Melkiorinpoika mestautti hänet Ilmajoen kirkolla 1597.

Hannu Krankka, kotoisin Limingasta, oli niinkään talonpoikaispäällikkö Nuijasodassa. Sai Tarharannan kahakassa mainitun Abraham Melkiorinpojan vangiksi.

Jaakkima Verends. Sotaherra, jolla oli virkoja ja läänityksiä Suomen ja Liivin maalla. Kohteli talonpoikiaan Suomessa aivankuin maaorjiaan Liivinmaalla. Kuoli Riiassa 1623.

Hakkapeliitta oli suomalaisen soturin nimitys 30-vuotisessa sodassa.
Kustaa II Aadolf kaatui Lützenin tappelussa lähellä Leipzigiä
Saksanmaalla 6. p. Marrask. 1632. Runoelma on seipitetty saksalaisen
aiheen mukaan.

Taneli Luukkonen oli etevin sissipäälliköistä Ison-Vihan aikana. V. 1713 kerrotaan hänen tehneen Viipurin ja Pietarin välillä hyökkäyksen muutamaan aateliskartanoon, missä Pietari Suuri par'aikaa söi päivällistä.

Gezelius nuorempi, Turun piispa 1690-1718. Nuorukainen Taneli Juslenius, joka tässä mainitaan, oli sittemmin professorina ja piispana innokkaimpia Suomen kielen, kansanrunouden ja historian tutkijoita.

Eräs nälkätalven kuvia 1867 vuoden lopulta.

Scipio Africanus nuorempi oli Roomalainen sotapäällikkö, joka valloitti Kartaagin kaupungin vimmatun vastustuksen jälkeen 146 e. Kr. Curtio syöksyi auvenneeseen maanhalkeamaan pelastaakseen

isäinmaansa. Murcio Scaevola yritti surmata etruskilaisten kuninkaan Porsennan; kun häntä uhkauksilla koetettiin saada tunnustuksiin, pisti hän oikean kätensä leimuavaan uhrituleen, osottaaksensa, miten vähän hän kuolemaa ja kidutuksia pelkäsi.

Ferencz Renyi oli unkarilainen kyläkoulun opettaja, joka otti osaa 1848-vuoden vapautussotaan ja eli mielipuolena vielä 30 vuotta tässä kerrotun tapauksen jälkeen.

Munkazcy on maailman kuulu unkarilainen taidemaalari.

Muutamia sanain selityksiä.

S. 1. Kaalimaa = Gaelin maa, Wales Englannissa.

S. 2. Evätä = kieltää, varoittaa; piltti ja vantti (Ruots. pilt ja fant) = poika; maatajouhi — jonka häntä maahan ylettyy; suvikunta = suven vanha.

S. 3. Lastat = liisteet; harmi = harmaa hevonen; kynnäppäinen = tehty kyynäppää- l. jalavapuusta; virma = lauma; purtu = hevosen syöttäminen.

S. 4. Pannahinen = kirottu.

S. 6. Laapuri = keihäs; lyly = vasen suksi; vuolake = ohut leipäpala; kalhu = oikeanpuolinen lyhyempi suksi; kaljama = paljas jää, iljanko.

S. 8. Nousiaiset = luult. joku uhri, joka onnellisesti päätetyn matkan jälkeen heitettiin maahan.

S. 9. Kiltti = ylpeä; hytyrä = hattu; himahella = sitä ääntä osottava, jolla hieno lanka l. kieli menee poikki.

S. 10. Reista = houkutus; valski = petteliäs; korko = kukkula.

S. 11. Puolapuu = telalaitos, jolle laiva vedetään maalle; veskoroida = tehdä t. puhua turhaa.

S. 12. Sukkuinen = luult. sulkuinen s.o. silkkinen; vietinki = joutilas iltahetki.

S. 14. Keito = paha.

S. 17. Kaiehtia = kaiteella valmistaa, kutoa; näätämiesi = näätämies, lanko.

S. 19. Valjutella = jäähdyttää.

S. 20. Västärä = puu-ikkuna.

S. 21. Liikkiö = kinkku; karpio = 10 kappaletta.

S. 23. Kemppi = erinomainen.

S. 26. Valju = onneton.

S. 27. Kultata = kaltata s.o. kuumalla vedellä polttaa, niin että korvat lähtee.

S. 28. Elki = paha tapa.

S. 29. Ymmärkki (ruots. himmelrike) = taivaan valtakunta.

S. 31. Kontu = luult. suuret Konnun kylät liki Kaarostan eli Oranienbaumin kaupunkia Inkerissä; vaarus = itseensä luottava; vointua = vaipua; nartsia = käydä narisuttaa.

S. 32. Kaivata = saattaa.

S. 33. Kutvatukka = kiharatukka; junia = liittyä yhteen.

S. 34. Ummiskenkä = nahkakenkä.

S. 35. Pasmakka = kenkä.

S. 99. Vinkka = vinha.

S. 100. Vaisu = tuskainen.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KERTOVAISIA RUNOELMIA: ALKUPERÄISIÄ ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus,

or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and

donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.